

Områdesatsingene i Oslo

Romsåsmodellen

4: Sluttrapport

Prosjekteier: Jarle D. Sandven og John W. Johansen

Prosjektleder: Tonje Grymyr Kindberg

Prosjektnummer i økonomisystemet: 30101939

Godkjent av: Jarle D. Sandven og John W. Johansen

Dato: 25.03.2022

Innholdsfortegnelse

1.0	KORT OPPSUMMERING AV PROSJEKTET	3
1.1	Bakgrunn.....	3
1.2	Hvilke andre konsepter ble vurdert, men forkastet?	4
1.3	Organisasjonskart.....	5
2.0	PROSJEKTET	6
2.1	Språkplanen for 0-6 år blir til	6
2.1.1	Kompetansehevingspakke til språkplanen i Romsåsbarnehagene.....	8
2.2	Samarbeidsstruktur for språkarbeidet i helsestasjonen, barnehagene, skole og AKS	9
2.2.1	Overgang helsestasjon – barnehage.....	9
2.2.2	Overgang barnehage – skole	9
2.2.3	Overgang barnehage – AKS.....	11
3.0	ENDRINGER OG TILLEGGSPRODUKTER UNDERVEIS	12
3.1	Høyere relasjonskvalitet.....	12
3.1.1	Utviklingsstøttende samspill.....	12
3.2	Mellomspråksplan	13
3.3	Helhetlig og systematisk oppfølging i etterkant av kompetansehevingen i samtlige tjenester.....	13
3.3.1	Barnehagene og AKS	14
3.3.2	Lærerne	15
3.3.3	Helsesykepleierne	15
3.4	Språkplan for foreldre	15
4.0	MÅLOPPNÅELSE	17
5.0	PROSJEKTETS LEVERANSER.....	18

6.0	VURDERING AV GEVINSTOPPNÅELSE	19
6.1.	Metoder benyttet i datainnsamling og sammenstilling	20
6.1.1	Spørreundersøkelse til medarbeiderne i juni 2021 og januar 2022	20
6.1.2	Observasjon og veiledning i barnehagene og på AKS	22
6.2	Gevinster på hvert enkelt tjenesteområde	23
6.2.1	Helsestasjonen	23
6.2.2	Barnehagene	24
6.2.3	Svarttjern skole - lærerne	25
6.2.4	AKS	26
6.3	Fremtidig gevinstrealisering etter prosjektslutt	28
7.0	BUDSJETT	29
8.0	EVALUERING	30
8.1	Suksessfaktorer	30
8.2	Usikkerhet	30
8.3	Viktige læringspunkter	31
9.0	AVSLUTNING	34
10.0	VEDLEGG	35
10.1	Helsesykepleierne	35
10.2	Barnehagene	39
10.3	Lærerne	50
10.4	AKS	56

1.0 KORT OPPSUMMERING AV PROSJEKTET

Bydel Grorud og Utdanningsetaten i Oslo ønsket å teste ut et konsept som tar sikte på å utvikle et helhetlig løp når det gjelder barns språkutvikling fra helsestasjon over i barnehage og videre inn i skolen, for alle barn fra 0-16 år. Barn i utsatte områder trenger bedre og mer helhetlig oppfølging for å lykkes i opplæringsløpet. Spesielt kan overgangene mellom de ulike tjenestene være krevende for utsatte grupper. I prosjektperioden er det utarbeidet en helhetlig plan for arbeid med barn og unges språkutvikling på helsestasjonen, i barnehagene, i skolen og på AKS. Språkplan for 0-6 år har tatt utgangspunkt i en allerede eksisterende språkplanen som er utarbeidet for skolene på Romsås. Det er etablert en samarbeidsstruktur for språkarbeidet som utføres for å sikre helhetlig og tverrfaglig oppfølging av barns språkutvikling.

1.1 Bakgrunn

Delbydel Romsås er en av de mest utsatte delbydelene i Bydel Grorud. Levekårsindikatorene viser at det er en opphopning av levekårsutfordringer på Romsås sammenlignet med Oslo forøvrig. Lav sysselsettingsgrad, stor andel med redusert funksjonsevne, stor andel med lav utdanning, omdømmeproblematikk og stort frafall i videregående skole gir utfordringer på tvers av programområdene nærmiljø, oppvekst og sysselsetting på Romsås. Delprogram nærmiljø begynte i 2017 et områdeløft på Romsås, og i programplanen for 2019 ble det satt av ressurser til å inngå et samarbeid med delprogram oppvekst og utdanning om prosjektutvikling på Romsås. Det var behov for flere utviklingsløp i delbydelen for bidra til høyere kvalitet i tjenestene, høyere levestandard blant befolkningen og på sikt bedring av Romsås sitt omdømme.

Romsås har fire kommunale barnehager med totalt 279 barn fra 0 – 6 år. Svarttjern skole er en av tre skoler på Romsås og har i dag ca. 196 elever fordelt på 1.-3. trinn. Barnehagene har i flere år jobbet målrettet med språk og helsefremmende tiltak. Til tross for det har Svarttjern skole hvert år en høy andel elever med vedtak om særskilt norskopplæring etter § 2-8 (67 % av skolestarterne fikk vedtak etter § 2-8 høsten 2018). Skolen rapporterer også om en høy andel elever med vedtak om spesialundervisning etter § 5-1 og elever med atferdsproblematikk som krever tett tverrfaglig samarbeid med bydelen, BUP, og PPT.

NIBR-rapporten Utfordringer og mulighetsrom ble offentliggjort i 2018. Rapporten er en oppstartsanalyse for nye områdeløft i Bydel Grorud, og skulle danne grunnlaget for utvikling av strategier, mål og prosjekter for bedre håndtering av levekårsutfordringer på Romsås. Rapporten viser i hvilken grad nærmiljøet påvirker befolkningens muligheter for deltakelse, lokalt engasjement og inkludering, og legger særlig vekt på

nærmiljø, fritid, barnehager og skoler som viktige arenaer for barn og unge på Romsås.

Rapporten fremhever følgende hovedutfordringer i bydelen knyttet til levekår og nærmiljø:

- Gapet mellom de rike og de fattig har økt på Romsås
- Det er flere som flytter fra enn til Romsås, særlig de med etnisk norsk bakgrunn flytter ut
- Det er ca. 44 % som ikke fullfører og består videregående opplæring
- Manglende norskkunnskaper, både blant voksne og ungdom med minoritetsbakgrunn, er en av årsakene til at mange faller utenfor arbeidslivet

Høsten 2018 gjennomførte Agenda Kaupang en undersøkelse av det tverrfaglige samarbeidet blant tjenestene i Oppvekstfeltet i Groruddalsbydelene. Resultatet av undersøkelsene er beskrevet i rapporten «*Tverrfaglig ledelse og samarbeid på oppvekstfeltet*».

Gjennom undersøkelsen til Agenda Kaupang fikk bydelen konstatert at det er stor grad av samstemthet når det gjelder behovet for tverrfaglig samarbeid for å finne gode løsninger for barn og deres familier. I områder med et sammensatt utfordringsbilde er det grunn til å anta at også løsningene på familienes utfordringer må være sammensatte og krever at flere faggrupper er involvert.

1.2 Hvilke andre konsepter ble vurdert, men forkastet?

Høsten 2018 ble det jobbet med konseptutvikling på Romsås, med utgangspunkt i tverrgående tjenester. Det ble gjennomført tre workshops samt flere samarbeidsmøter (informasjon om dette finnes i Prosjektportalen under «Tverrgående innsatser på Romsås»). Flere konsepter ble sett nærmere på i konseptutviklingsperioden, deriblant;

1. Foreldreveiledning ICDP skal tilbys alle på 2-års kontroller på helsestasjonen
 - Konseptet ble vurdert å ha liten grad av innovasjon og kan løses i linjen om bydelen setter av midler til det
2. Familieteam (med NAV, barnevern, helsestasjon, psykolog og familieveileder)

Kan føre til kortere vei til tiltak/hjelp men det ble vurdert at det vil skape større effekt på Romsås om det jobbes med de universelle tjenestene i stedet for å begynne med organisasjoner «utenpå» de eksisterende tjenestene

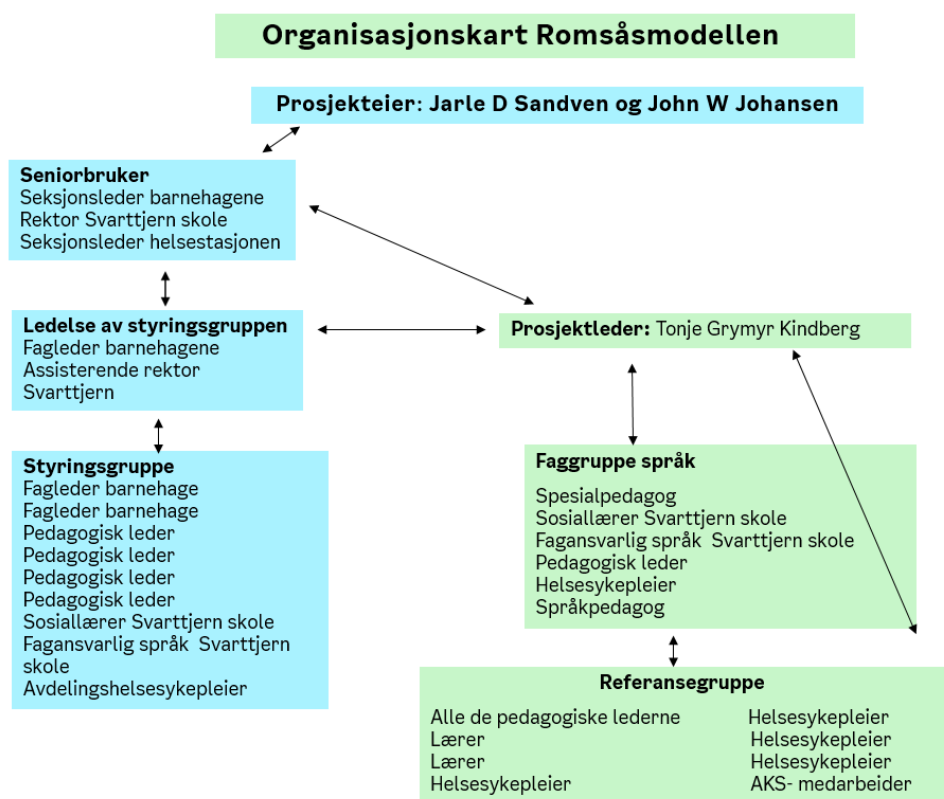
3. Prosjektstilling i språk delt på barnehage-skole-AKS
 - Det ble vurdert at en slik stilling kan testes i drift uten prosjektmidler. I første omgang kan det arrangeres faste samlinger mellom

barnehageansatte og lærere for å se nærmere på organisering og eventuelle oppgaver til denne stillingen.

4. Pilothagen (spesialisert barnehage hvor helsestasjon og skole er integrert inn i barnehagestrukturen)
 - Søknad ble forkastet ettersom den ble ansett som for komplisert og inneholdt for mange elementer inn i et konsept.

1.3 Organisasjonskart

Bydel Grorud og Utdanningsetaten har vært prosjekteiere.

2.0 PROSJEKTET

All endring medfører usikkerhet som medarbeidere reagerer ulikt på. Det å skape forankring horisontalt og vertikalt i organisasjonen var et sentralt tema når prosjektet gikk fra konseptfasen til planleggingsfasen.

I en endringsprosess er det grunnleggende at ledelsen og medarbeiderne forstår og er overbeviste om behovet for endring. I oppstarten av prosjektet var det sentralt å etablere en felles forståelse for utfordringsbilde og å skape en såkalt “kriseforståelse” hos de ansatte i alle tjenestene. Prosjektet ble innledet med kick off for samtlige ansatte på helsestasjonen, i barnehagene og på Svarttjern skole og AKS hvor prosjektledelsen presenterte utfordringsbildet. Det har vært et viktig prinsipp å ha med samtlige ansatte, og ikke bare ledere, for å sikre at så mange som mulig forstår hvorfor en endring er nødvendig. Kotters åtte steg for endringsledelse har blitt brukt i planlegging og gjennomføring av prosjektet. Innholdet og hvor vi er i trappen har blitt formidlet til de ansatte.

Historisk sett har det vært fokus på utfordringsbildet tidligere, og man har trodd at dette var kjent “stoff” for samtlige ansatte på alle nivåer. Men det kom tilbakemeldinger om at det var flere som ikke var klar over hvor høy dropoutraten er i delbydel Romsås. Det gjorde tydelig inntrykk på mange at så mange unge i nærmiljøet strever med å fullføre og bestå videregående opplæring. På kick off ble det også presentert forskning som fremhever betydningen av kvalitet i tjenestene for barn både på kort og lang sikt.

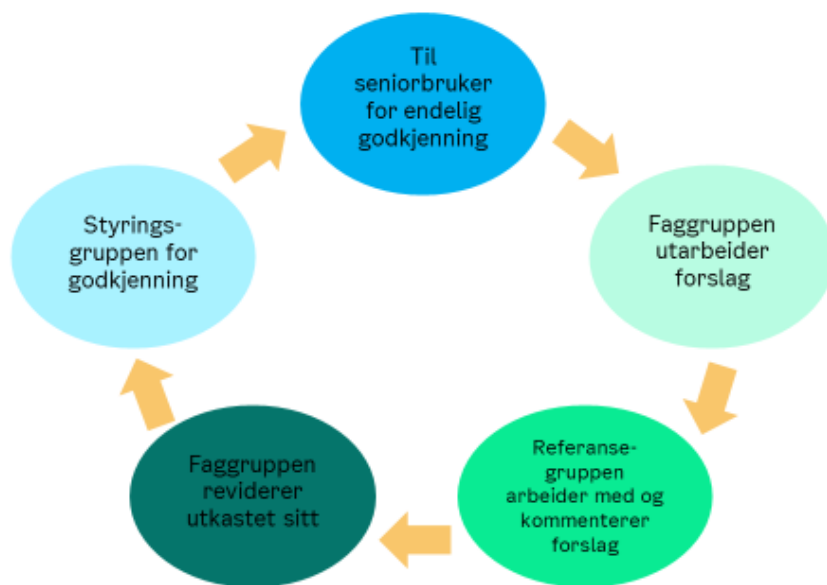
Prosjektledelsen har tatt utgangspunkt i at det er en klar korrelasjon mellom motstand i organisasjonen mot endringer når virksomhetens medarbeidere ikke inkluderes i endringsprosessen. Når vi satte sammen prosjektorganisasjonen var det viktig at alle tjenester var sterkt representert i de ulike prosjektgruppene, for å sikre eierskap i alle ledd. Likeledes var det avgjørende å skape en ansvarskultur, og anerkjenne og bruke hverandres kompetanse på tvers av tjenestene.

2.1 Språkplanen for 0-6 år blir til

Det har vært en bevisst strategi og enighet om å bruke interne krefter til å utvikle majoriteten av produktene i prosjektet. Dette handler om samskapning av kollektiv praksis, og at de ansatte er aktive endringsformidlere kontra passive endringsmottakere.

Det å outsource utarbeidelsen av språkplan 0-6 år til Statsped eller andre fagmiljøer var en mulighet, men dette var noe det var enighet om at ikke var aktuelt for prosjektet. Det ble besluttet at språkplanen skulle utarbeides av en tverrfaglig faggruppe bestående av interne fagpersoner i tett samarbeid med referansegruppen.

Referansegruppen har bestått av alle de pedagogiske lederne i Romsåsbarnehagene, tre helsesykepleiere, to lærere og AKS-ansatt på Svarttjern skole. Referansegruppen har vært rådgivende, og har ikke hatt direkte beslutningsmyndighet i prosjektet. Gruppens verdifulle «ekspertise» er blitt brukt i utformingen av leveransene i prosjektet, og de har fungert som en «kompetansebank» for faggruppen. Hensikten med referansegruppe som «metode» har vært å sikre eierskap, forankring og kontinuerlig kvalitetssikring under utarbeidelse av planen. Intensjonen har vært at deltagerne i referansegruppen og faggruppen skal fungere som miniambassadører og endringsagenter for prosjektet og språkplanen i alle prosjektets faser på eget tjenestested.

Store deler av budsjettet er brukt til frikjøp av referansegruppen og faggruppen. Deltagerne i referansegruppen har blitt delt inn i grupper på tvers av tjenestesteder og profesjoner under arbeidet med språkplanen.

Referansegruppene startet opp i januar 2020, og det ble gjennomført som hel og halvdagssamlinger. Det var planlagt for månedlige møter, men det ble færre på grunn av pandemien. Under pandemien har det vært møter med to meters avstand i gymsalen på Svarttjern skole og de to siste møtene ble på Teams. Vi har hovedsakelig brukt IGP metoden (individuelt, gruppe og plenum). IGP-metoden ble valgt for den kan bidra til større grad av medvirkning, ansvarliggjøring og at alles idéer og tanker blir hørt. Underveis fikk vi mange positive tilbakemeldinger fra deltagerne om at det å sitte i tverrfaglige grupper var spennende og lærerikt, og opplevdes nyttig opp mot våre mål. Flere ideer og videreutvikling av produkter har kommet fra deltagerne i referansegruppen under disse møtene. Prosjektledelsen fikk underveis og i etterkant tilbakemeldinger fra ansatte om at denne arbeidsmetoden førte til at de følte seg verdifulle og at deres profesjon ble anerkjent.

Språkplanen i Romsåsmodellen bygger på den eksisterende språkplanen i skolen. Den er firedelt; leseferdighet, skriveferdighet, muntlige ferdigheter og ord & begreper. Det var en lang prosess å oversette dette til barnehagens mandat, og finne formen på planen. Barnehagens språkplan ble delt inn i ord & begreper, lek og samspill, språklig bevissthet og språklig nysgjerrighet & literacy. Språkplanen beskriver aldersadekvat språkutvikling, og hvordan de ansatte kan hjelpe og støtte barnets språkutvikling på de ulike områdene. Språkplanen er ikke en metode eller et kartleggingsverktøy, men et verktøy for å styrke språkarbeidet i rutinesituasjoner, spontane hendelser og planlagte aktiviteter. Det har vært et bevisst valg å bruke fagterminologi i språkplanen for å heve fagligheten og gi oss et “stammespråk”, og gjøre kommunikasjonen lettere og mer entydig.

Det systematiske språkarbeidet starter på helsestasjonen og prosjektet har utarbeidet en egen språkplan for helsestasjonen og aldersgruppen 0-1 år. Den er utformet noe annerledes enn de andre språkplanene. Dette fordi helsesykepleierne skal bruke den i veiledning med foreldrene. Den tar for seg språkutviklingen i barnets første leveår og beskriver hvordan omsorgspersonene kan støtte barnets språkutvikling og hvordan disse tiltakene stimulerer barnets utvikling.

2.1.1 Kompetansehevingspakke til språkplanen i Romsåsbarnehagene

Prosjektledelsen anså det å sikre kunnskapsutveksling og kunnskapsutvikling mellom medarbeidere og for alle ansatte, med og uten utdanning, som en forutsetning for å fremme et mer likeverdig tilbud av høyere kvalitet.

Tidlig i planleggingsfasen kom det frem i alle de ulike gruppene i prosjektorganisasjonen at det var et behov for et omfattende kompetanseløft. Behovet for kompetanseheving ble også ytret da vi hadde kick-off for de ulike tjenestene. Det er de ansattes ferdigheter som er avgjørende for kvaliteten i tjenestene i oppvekstfeltet. Det er svært mange dyktige medarbeidere i våre tjenester, men vi vet også at det er personavhengig og ofte av ujevn kvalitet. Dette kommer tydelig frem i våre egne nullpunkts-undersøkelser. Både nasjonal og internasjonal forskning viser til tilsvarende kvalitetsforskjeller. Det å foreta en «papirimplementering» av språkplanen uten å sikre tilstrekkelig med kunnskap og ferdigstrening vil ikke endre praksis slik at vi blir i stand til å realisere gevinstene.

For å kunne bruke språkplanen som et pedagogisk verktøy er det viktig å kjenne innholdet i alle begrepene som er brukt. Det var derfor et behov for å utarbeide en veileder med ordforklaringer til språkplan for barnehagene. Veilederen går mer i dybden på planens oppbygging og sentrale ord og begreper forklares.

I tillegg til veilederen er det produsert fire moduler med e-læring til hvert av hovedområdene i språkplanen for Romsåsbarnehagene.

E-læring består av teori og forskning på området og man går dypere inn i «hvordan – delen». Det er flere refleksjonsoppgaver knyttet til hver modul, hvor IGP- metoden skal brukes. De fire modulene er gjennomført i barnehagene i perioden mai 2021 til januar 2022.

Det var flere årsaker til at prosjektet valgte å utarbeide e-læring i kompetansehevingen. E-læring sikrer mulighet til gjenbruk og repetisjon, og gir fleksibilitet i organisering av gjennomføringen. E-læringsøktene kan gjennomføres flere ganger for de som har behov for det. Den skal fungere som et «påmønstringsprogram» til språkarbeidet for nyansatte, og bidra til å sikre felles kompetanseplattform til tross for turnover.

2.2 Samarbeidsstruktur for språkarbeidet i helsestasjonen, barnehagene, skole og AKS

2.2.1 Overgang helsestasjon – barnehage

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten følger alle barn fra fødsel og gjennom barnehage og skoleløpet. Tjenesten er derfor en viktig samarbeidspartner som må inkluderes i arbeidet med å skape gode overganger for barn.

Under et referansegruppemøte fremkom det et behov for tettere informasjonsutveksling om barnets språkutvikling mellom helsestasjonen og barnehagene når barnet begynner i barnehagen. Helsesykepleier ved helsestasjonen har fulgt barnets (språk)utvikling siden fødsel. Det ble i prosjektet innført en ny rutine der pedagogisk leder, etter informert samtykke fra foreldre, kontakter barnets helsesykepleier for å snakke om og dele informasjon om barnets språkutvikling. Målet er å kunne gi best mulig oppfølging utfra barnets utgangspunkt og behov ved barnehagestart, og tidlig intervensjon. Rutinen i Romsåsmodellen innebærer at det skal være informasjonsutveksling om alle barn, såfremt foreldrene godkjenner det, uavhengig av bekymring. Helsesykepleierne skal informere om at dette samarbeidet eksisterer og intensjonen på en av de siste konsultasjonene før barnet fyller ett år. Pedagogisk leder skal gå igjennom samtykkeskjemaet med foreldrene ved barnehagestart. Pedagogisk leder tar i etterkant av dette kontakt med barnets helsesykepleier. Rutinen skal også implisitt bidra til at foreldrene opplever at det er tette bånd mellom de ulike tjenestene rundt barnets språkutvikling og en rød tråd i opplæringsløpet.

2.2.2 Overgang barnehage – skole

Det å oppleve sammenheng mellom barnehage og skole og være trygg i overgangsfasen har vist seg å gi barna et godt grunnlag for det videre

opplæringsløpet. Det er viktig å erkjenne at overgangsprosesser er sårbare og kan støtte eller svekke et barns utvikling, selvbilde og livskompetanse. Barn i utsatte områder er spesielt sårbare.

Flere barn kan erfare at det er lite sammenheng og kontinuitet mellom nivåene i utdanningssystemet, både sosialt og faglig. Det at man i førstetrinn bygger videre på en pedagogikk og arbeidsmetoder som barna kjenner igjen fra barnehagen kan fremme en tryggere overgang for barna.

Historisk sett har det vært et godt samarbeid mellom barnehagene og skolene på Romsås, men ut fra utfordringsbildet var det nødvendig å videreutvikle dette samarbeidet. Dette handlet ikke om «skolifisering», det vil si at skolens tradisjonelle arbeidsmåter skulle innføres i barnehagen. Barnehagens og skolens særpreg og ulike mandater skulle opprettholdes.

Det som bidrar til kontinuitet i læringsprosesser er at skolen tar hensyn til det barnet har lært i barnehagen og barnets erfaringer, og at barnehagen fokuserer på skoleforberedende aktiviteter innenfor barnehagens rammeplan og mandat. For å få til dette må institusjonene samarbeide systematisk og utveksle informasjon om barnets læring, og ha god kunnskap om hverandres arbeidsmetoder. Prosjektet har innført nye samarbeidsrutiner og aktiviteter for å gi bedre sammenheng i overgangene. Vi har lagt til grunn at vi ikke må være like for å samarbeide, men et godt samarbeid bygger på forståelse og kunnskap om hverandres likheter og særpreg. Det er ikke gitt at ansatte i barnehagen vet hva som skjer i skolen og hvordan lærerne arbeider i klasserommene og omvendt. Funn i våre undersøkelser underbygger dette.

Et av tiltakene for å utvikle kjennskap til hverandre er hospitering. Dette for å gi et innblikk i hvordan det pedagogiske arbeidet gjennomføres ved virksomhetene, og å lære av hverandre. Alle de pedagogiske lederne på storebarnsavdelingene i barnehagene hospiterte en dag på førstetrinn og hadde samtale med læreren i etterkant i november 2021. Til våren skal lærerne som skal ha førstetrinn høsten 2022 hospitere i barnehagene.

Språkplanen skal ivareta sammenheng og progresjon i læringsinnholdet på helsestasjonen, i barnehagene og skole og AKS. Alle ansatte i de ulike tjenestene har fått en utgave av språkplanen til neste ledd i læringsløpet.

Tiltak for å sikre dette har vært at to av lærere har deltatt i utarbeidelsen av språkplanen for Romsåsbarnehagene i referansegruppen. Fagansvarlig for språk og sosiallærer på Svarttjern skole har vært en del av faggruppen. En førstetrinns lærer og en pedagogisk leder hadde et særlig ansvar for utarbeidelsen av språkplanen for 5-6 åringene. Fagansvarlig for språk ved Svarttjern skole har vært svært sentral i utarbeidelsen av produktene i prosjektet, og har hatt et særlig ansvar for e-læringsmodulen «Språklig nysgjerrighet og Literacy» for Romsåsbarnehagene.

Den eksisterende språkplanen for førstetrinn har vært tema i referansegruppen. Den har vært oppe til revisjon både i referansegruppen og lærerkollegiet hvor det har blitt sett på eventuelle nye tiltak som kan bidra til å bygge bro mellom læringsinnholdet i barnehage og skole. Språkplanen for førstetrinn ble vurdert til å være svært god, og det ble besluttet å ikke gjøre endringer i den.

2.2.3 Overgang barnehage – AKS

AKS er ofte det første barna møter ved skolestart, og det er derfor viktig at AKS er delaktige og samarbeider om overgangen med barnehagene. Historisk sett har ikke AKS-ansatte vært særlig involvert. Under et referansegruppemøte ble det spilt inn fra en AKS-medarbeider og en pedagogisk leder at de ønsket å utvide dette samarbeidet. Det ble besluttet at AKS-ansatte skulle ta med seg førstetrinns elever på besøk i barnehagene å gjennomføre regelleker som blir brukt på AKS og i skolen. Dette vil bidra til at høstens skolestartere blir litt kjent med de AKS-ansatte og omvendt. Regelleken blir et overgangsobjekt til bruk det siste halvåret i barnehagen og på 1.trinn. På grunn av smittevern måtte dette utgå våren 2021. Det ble erstattet med at enkelte AKS-ansatte fikk hospitere i barnehagen.

Det ble også besluttet en felles bok som overgangsobjekt våren 2021. Gjennom et samarbeid med stiftelsen «Leser søker bok» mottok vi flere eksemplarer av den parallellspråklige boken «Ryddetid», en bok hvor samme tekst står side vi side på to språk gjennom hele boken. Flere eksemplarer av boken ble delt ut i barnehagene, til førstetrinns lærerne og AKS-ansatte, og boken ble lest for de kommende skolestarterne i barnehagene.

3.0 ENDRINGER OG TILLEGGSPRODUKTER UNDERVEIS

Antall produkter og leveranser økte i planleggingsfasen, og det vil i dette kapittelet redegjøres for endringer og tilleggsprodukter. Disse endringene er med i styringsdokumentet, men var ikke en del av foreslåtte leveranser i prosjektforslaget.

3.1 Høyere relasjonskvalitet

Nyere utviklings psykologisk forskning viser at trygg tilknytning til omsorgsgiver, og kvalitet på relasjoner er avgjørende for barnets utvikling. For å kunne lykkes med å støtte barna i deres språkutvikling må vi ha fokus på personalets relasjonskompetanse.

Personalet må kunne bygge positive nære relasjoner til barna, forstå deres behov og inspirere de til å lære. Tidlig i planleggingsfasen var det flere diskusjoner rundt om det var mulig å rulle ut en språkplan med kompetanseheving på språkutvikling uten kompetanseheving på relasjonskvalitet. Et behov og et ønske om økt kompetanse på dette området kom frem i ulike grupper i prosjektorganisasjonen og også under kick-off med de ansatte i barnehagene og på AKS.

Prosjektledelsen landet på at økt relasjonskvalitet var en forutsetning for at vi skulle høste gevinstene og nå vårt mål om et språktilbud av høy kvalitet. Denne vurderingen var viktig og har endret prosjektets innhold, og trolig også påvirket resultatet.

3.1.1 Utviklingsstøttende samspill

Prosjektledelsen tok kontakt med Regionsenter for barn og unges psykiske helse (heretter omtalt som Rbup). Rbup kan bidra med kunnskapsbasert og skreddersydd rådgivning og kompetanseheving på relasjonskvalitet. Prosjektledelsen hadde flere møter med Rbup hvor vi drøftet prosjektet og våre tanker om hvordan vi kunne lykkes, og hvordan de eventuelt kunne bistå oss med å utvikle en kompetansehevingspakke. Resultatet ble en kompetansepakke med temaet utviklingsstøttende samspill for aldersgruppen 0-10 år. Den består av 3 moduler: Emosjonsveiledning, organisering og struktur og læringsstøtte.

Helsesykepleierne, barnehageansatte, lærerne og AKS- ansatte på Svarttjern og AKS- ansatte på Tiurleiken skole har gjennomført de tre modulene vinteren 2021. Filmene var de samme for de ulike tjenestene, men Rbup lagde tjenestespesifikke refleksjonsspørsmål til hver enkelt tjeneste. Det ble også utarbeidet refleksjonsspørsmål til refleksjonsmøter på tvers av tjenestene, som skal bidra til større forståelse om hvordan de ulike tjenestene jobber med dette. Det var planlagt refleksjonsgrupper på tvers av tjenestene hvor samtlige ansatte på helsetasjonen, i

barnehagene og på Svarttjern skole skulle delta i etterkant av kompetansehevingen i april. Dette var dessverre ikke gjennomførbart pga pandemien. Det ble utsatt til september, men det var dessverre ikke da heller mulig å gjennomføre pga pandemien og bemanningsutfordringer i de ulike tjenestene.

3.2 Mellomspråksplan

Kunnskap om mellomspråksteori er sentralt for å forstå hvor barnet er i sin norskspråklige utvikling, og hvordan man kan gi adekvat utviklingsstøtte.

Medlemmer av faggruppen introduserte prosjektorganisasjonen for mellomspråksteori, og ut ifra vårt utfordringsbilde så vi behovet for å utvikle en faseinndelt mellomspråksplan og øke kompetansen på dette fagfeltet. Majoriteten av barna i barnehagene og på skolene på Romsås lærer seg norsk som andrespråk. Gjennomgående for språkplanen og mellomspråksplanen er at man avdekker og fokuserer på det barnet mestrer, og hvordan man kan hjelpe barnet videre i sin norskspråklige utvikling.

En faseinndelt mellomsspråksplan for aldersgruppen 4 til 16 år ble utviklet av to lærere på Svarttjern skole i samarbeid med faggruppen og referansegruppen.

Planen inneholder kjennetegn og forslag til språkstimulering for mellomspråksfasen (innlæringsfasen) der elever med annet morsmål enn norsk er underveis i sin norskspråklige utvikling. Mellomspråksplanen skal og må sees i sammenheng med språkplanen for aldersadekvat språkutvikling.

Mellomspråk og prosessbarhetsteori var ukjent for de fleste i prosjektorganisasjonen. For å kunne bruke mellomspråksplanen som et verktøy i språkarbeidet var det behov for kompetanseheving på området. Prosjektet innledet et samarbeid med Ragnar Arntzen og Gisela Håkanson som har forsket på fagfeltet. De gjennomførte en forelesning om flerspråklighet som ressurs og en forelesning om mellomspråk og prosessbarhetsteori. De barnehageansatte, AKS-ansatte, helsesykepleierne, lærere på Svarttjern skole og flere av lærerne på Tiurleiken og Bjøråsen skole deltok på disse forelesningene.

3.3 Helhetlig og systematisk oppfølging i etterkant av kompetansehevingen i samtlige tjenester

Kompetansehevingen skal sikre at alle involverte i Romsåsmodellen skal bygge ny kompetanse, utvikle nye holdninger og ferdigheter og endre praksis slik at de blir i stand til å realisere gevinstene. En forutsetning for å få til dette er tilstrekkelig støtte til individuell utvikling, det vil si støtte til læring, kompetanseutvikling og økt mestring av oppgaver.

Det har vært krevende å utvikle kompetanseheving for en så heterogen gruppe, både når det gjelder ulike profesjoner og at det er en andel ufaglærte. Det har vært vanskelig å vite hvor man skal legge lista, og hvordan vi skal sikre at vi får med oss alle til toppen av læringstrappen. Det er ikke tilstrekkelig å bare pøse på med ny kunnskap, en såkalt «spray and pray» -strategi. Det må sikres dybdelæring og mestring av nye ferdigheter og unngå overflatisk læring.

For å sikre dette utarbeidet prosjektledelsen en helhetlig og systematisk oppfølging i praksis i etterkant av utrulling av språkplan og kompetanseheving.

Dette er også en sentral brikke i gevinstrealiseringsplanen vår og denne oppfølgingen er avgjørende for at vi skal nå våre mål.

3.3.1 Barnehagene og AKS

Det ble i oppstarten av prosjektet enighet om å observere de ansatte i barnehagene og i skolen og AKS. Det besluttet at det skulle være eksterne observatører, og at det skal være en systematisk observasjon hvor man skal se etter gitte kvalitetsindikatorer. Dette ble formidlet til samtlige ansatte tidlig i prosessen.

Prosjektledelsen brukte lang tid på finne kvalitetsindikatorer og observasjonskriterier, og hvordan dette skulle løses i praksis. Det ble tatt utgangspunkt i de tre filmene fra Rbup og språkplanen da det ble utviklet kriterier til skjemaet som skal brukes i alle barnehagene og på AKS. Skjemaet er bygd opp slik at man krysser av hver gang man ser at den voksne oppfyller kriteriet i praksis. Det krysses av når man ser at den ansatte kunne ha gjort det, men ikke gjør det. Etter gjennomført observasjon plasseres teamene i kategoriene lav (0-29%), middels (30-69%) eller høy (70-100%) måloppnåelse på de ulike kriteriene på bakgrunn av prosenten av måloppnåelse. Det gis ikke score til hver enkelt ansatt, men til avdelingen/teamet som helhet. De ansatte blir ikke presentert scoren, men veiledningen omhandler forbedringsområder og bevaringsområder på bakgrunn av dette.

Faglederne i Romsåsbarnehagene og assisterende rektor på Svarttjern skole byttet tjenestested og gjennomførte systematisk og ikke-deltagende observasjon.

Det ble gjennomført to observasjonsøkter på 1 time på hver avdeling/base. Det ble observert i frilek, en overgangssituasjon og under et måltid. I etterkant ble det gjennomført veiledning av personalet på avdelingen/basen med observatøren, hvor man sammen satt 2-3 mål for det videre arbeidet. Observatøren skrev en oppsummering til fagleder/leder på AKS av observasjonene, veiledningen og hvilke tiltak for å støtte det utviklingsstøttende samspillet man var kommet frem til i fellesskap. Observatøren kom tilbake høsten 2021 og gjennomførte en ny observasjon og veiledning. Det var lederens oppgave å følge opp arbeidet med målene på avdelingen eller basen i denne mellomperioden. Systemet med observasjon og

veiledning skal eksistere etter prosjektslutt og er en viktig del av videre gevinstrealisering. Observasjonen gjennomført i januar 2021 er en del av vårt nullpunkt og sammenligningen opp mot ny gjennomføring i oktober 2021 er en indikator på måloppnåelse. Dette blir beskrevet ytterligere i dette dokumentet under måloppnåelse og vurdering av gevinstoppnåelse.

3.3.2 Lærerne

Det er utarbeidet en tilsvarende skjema til observasjon av lærerne. I tillegg til utviklingsstøttende samspill og språkplanen er det her bakt inn klasseromsledelse. Vi har ikke et nullpunkt på dette, og det ble gjennomført for første gang i januar og februar 2022.

3.3.3 Helsesykepleierne

Avdelingshelsesykepleier fulgte opp hver enkelt helsesykepleier individuelt i etterkant av utrulling av språkplan og gjennomført e-læring. Det ble gjennomført en samtale/veiledning med dette som tema hvert halvår i 2021. Fremover skal dette være et fast punkt under fagutvikling i medarbeidersamtalen.

3.4 Språkplan for foreldre

Prosjektet handler om å samle hele laget rundt barn og unge på Romsås og løfte sammen- på tvers av hele oppvekstfeltet. Flere i prosjektorganisasjonen har påpekt at vi i enda større grad trenger å få med oss foreldrene på dette laget, og bidra til et styrket home learning environment.

Vi har et godt foreldresamarbeid i våre tjenester, men tror at det å få til et enda tettere samarbeid med hjemmet om språk er et stort uutnyttet potensiale. En del foreldre med et annet morsmål enn norsk har en oppfatning om at de ikke kan støtte sine barns norskspråklige utvikling fordi de ikke behersker majoritetsspråket selv. Da er det særskilt viktig at helsesykepleierne, barnehagens ansatte og lærere og AKS-ansatte oppmuntrer dem og viser konkret hva de kan gjøre.

Alle ansatte skal ha kunnskap om morsmålets betydning for barnets norskutvikling og se på foreldrene som en viktig ressurs i barnets språkutvikling. Personalet må formidle morsmålsstøttende holdninger slik at den ressursen foreldrenes språk utgjør, kan bli utløst på en positiv måte på hjemmebane. Vi ønsket derfor å utvikle en språkplan til foreldrene for barn i alderen 0-6 år. Planen skal inneholde aldersadekvat språkutvikling og hvordan de hjemme kan støtte og inspirere barn til å være språklig aktive. Dokumentet skal oversettes til flere språk og de mottar første plan under svangerskapsoppfølgingen. Utvikling av en slik foreldreplan står under muligheter i

styringsdokumentet, og har ikke stått under leveranser i prosjektet. I prosjektperioden har vi ferdigstilt en foreldreplan for 0-1 år. Den er oversatt til 9 ulike språk og blir delt ut på konsultasjon på helsestasjonen. De andre aldersgruppene har vi ikke fått ferdigstilt.

4.0 MÅLOPPNÅELSE

Prosjektmål	Grad av oppnåelse	Forklaring
Utarbeide en felles progresjonsplan for språk for barn i alderen 0-16 år	Høy	Språkplan til bruk på helsestasjonen, 0-1 år, og språkplan for Romsåsbarnehagene er ferdigstilt og ble rullet ut i januar 2021. Språkplanen i skolen er utarbeidet tidligere og har vært en del av skolens strategiske plan i flere år. Funn i kvantitative og kvalitative undersøkelser viser at den nye språkplanen for 0-6 år er tatt i bruk. Dette blir utdypet i den delen som omhandler gevinster ved prosjektslutt.
Etablere en samarbeidsstruktur for språkarbeidet som utføres på helsestasjonen, barnehage, skole og AKS som vil sikre helhetlig og tverrfaglig oppfølging av barns språkutvikling	Medium	Det er utviklet en samarbeidsstruktur. Flere aktiviteter er gjennomført og nye rutiner er utrullet. Koronasituasjonen har ført til at flere aktiviteter ikke har latt seg gjennomføre, og noe har blitt utsatt. Funn i kvantitative og kvalitative undersøkelser tilsier at vi har fått hentet ut noen gevinster, men størrelsen på gevinsten er noe lavere enn det var planlagt for. Dette blir utdypet i den delen som omhandler gevinster ved prosjektslutt.

5.0 PROSJEKTETS LEVERANSER

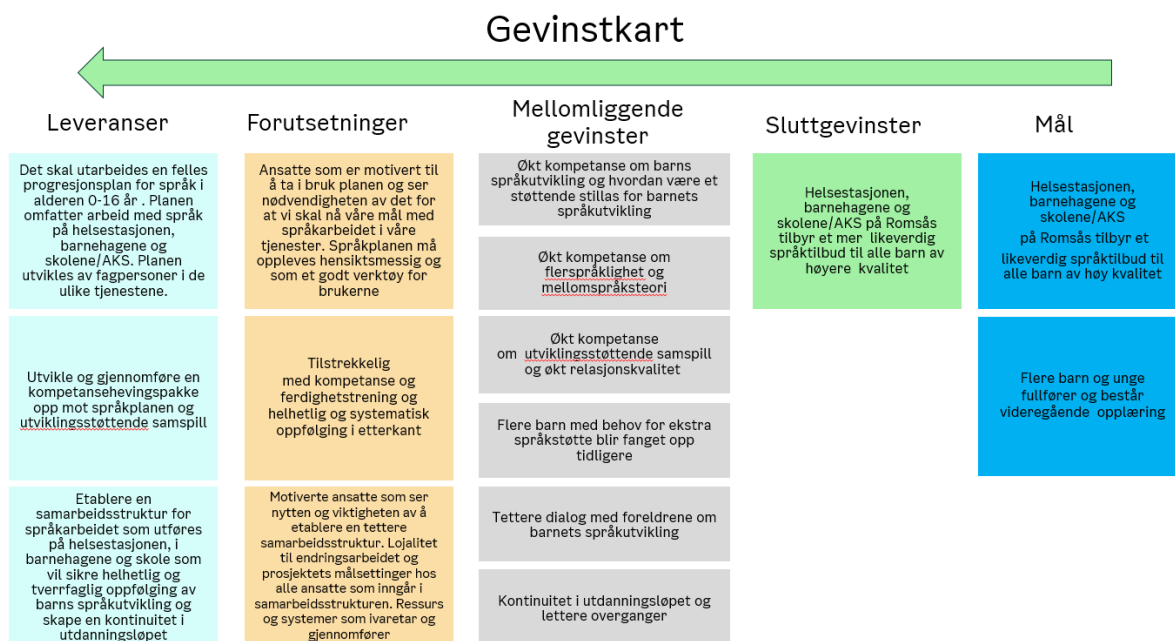
Produkt/leveranse	Status	Kvalitetskrav
Språkplan 0-6 år	Rullet ut 01.01.21	Tilfredsstiller kvalitetskrav
Kompetansehevingspakke språkplan 1-6 år bestående av fire e-læringsmoduler for barnehagene	Gjennomført, med siste modul i januar 2022	Tilfredsstiller kvalitetskrav
Kompetansehevingspakke Utviklingsstøttende samspill	Gjennomført januar til april 2021	Tilfredsstiller kvalitetskrav
Mellomspråksplan 4-16 år	Rullet ut august 2021	Tilfredsstiller kvalitetskrav
Kompetanseheving flerspråklighet og mellomspråk	Gjennomført april 2021	Tilfredsstiller ikke kvalitetskrav. Ny kompetanseheving skal gjennomføres i løpet av 2022. Roller og ansvar i gjennomføring av dette er avklart i gevinstrealiseringsplanen.

6.0 VURDERING AV GEVINSTOPPNÅELSE

Ønskede hovedgevinster var tydelig tidlig i konseptfasen, på den andre siden var det usikkerhet på størrelsen på gevinstene i prosjektets levetid. Hvordan gevinstene skulle måles og det å finne målbare indikatorer var en lang prosess.

En mulighet var å preteste og posttestet barn. Prosjektledelsen ble tidlig i prosessen enige om at dette var lite hensiktsmessig opp mot prosjektets mål. Ettersom prosjektet omhandler språktilbudet barnet mottar fra 0-16 år ville dette innebærer en longitudinell studie, og dette er utenfor dette prosjektets mandat og ressurser. Et likeverdig tilbud med høy kvalitet krever økt kompetanse og nye ferdigheter i alle ledd.

Kvaliteten på produktene og positive synergieffekter av alle leveransene vil bidra til at man kan høste gevinstene.

Videre i dette kapittelet blir metodene som er benyttet i datainnsamling og sammenstilling av resultater beskrevet (fullstendig oversikt over tabeller og grafer fra datainnsamling er satt inn i kapittel 10). Deretter presenteres gevinster på hvert enkelt tjenesteområde ved prosjektslutt. Avslutningsvis beskrives videre plan for gevinstrealisering.

6.1. Metoder benyttet i datainnsamling og sammenstilling

6.1.1 Spørreundersøkelse til medarbeiderne i juni 2021 og januar 2022

Det ble gjennomført en elektronisk anonym spørreundersøkelse i samtlige tjenester i juni 2021. Det ble utarbeidet en undersøkelse til hvert tjenesteområde. Den bestod av forhåndsdefinerte indikatorer for de mellomliggende gevinstene. Helheten og størrelsen på disse er indikator på sluttgevinsten.

Undersøkelsen inneholdt spørsmål om den enkeltes kompetanse, ferdigheter og holdninger rundt språkutvikling, språkarbeid og utviklingsstøttende samspill. Videre var det viktig å undersøke i hvilken grad den ansatte hadde kunnskap om arbeidsmetodene i de ulike tjenestene og opplevde kontinuitet i utdanningsløpet

I tillegg til å være en del av vårt nullpunkt og senere evaluering av prosjektet har undersøkelsen gitt oss oversikt over kompetansen på individ og organisasjonsnivå. Dette var verdifullt for oss inn i den videre prosessen med utviklingen av innholdet i kompetansehevingen.

Det ble gjennomført en ny undersøkelse i januar 2022. For at dataen skulle være sammenlignbar er spørsmålene i de to undersøkelsene identiske og stilt i samme rekkefølge som i nullpunktsundersøkelsen. Tilleggsspørsmål på slutten av hver undersøkelse er lagt til og fungerer som resultatindikatorer for ulike gevinster.

Vi ønsket å måle effekt av prosjektet og ikke nåsituasjonen generelt. De som er ansatt etter juni 2021 har ikke fått undersøkelsen da de ikke har deltatt på store deler av kompetansehevingen. Det er derfor færre respondenter enn ved forrige undersøkelse, da det er noe turnover i alle tjenestene. Respondentene har i undersøkelsen huket av for om de ble ansatt før eller etter juni 2020. Respondenter som er ansatt etter juni 2020 har derfor ikke svart på nullpunkts undersøkelsen. Frafall-effekten oppstår fordi ikke alle deltagerne i pretesten deltar i posttesten Dette innebærer at det er en andel ulike respondenter i de to undersøkelsene, og gir derfor ikke et «helt riktig» bilde av utviklingen. Hvilke respondenter som har svart på de to ulike undersøkelsene kan dra resultatet både i positiv og negativ retning, og særlig ettersom dette er undersøkelser med få respondenter.

Her følger en oversikt over respondenter i begge undersøkelsene på de ulike tjenestestedene:

	Antall respondenter som svarte og hvilken svarprosent det ga juni 2020	Antall respondenter som svarte og hvilken svarprosent det ga januar 2021	Ansatt før juni 2020 -kan ha svart på nullpunkts undersøkelsen	Ansatt etter juni 2020 kan ikke ha svart på nullpunkts undersøkelsen
Helsestasjonen	10 r* 100%	9r 100%	100%	
Barnehagene	67r 92%	45r 72%	82,2%	17,8%
AKS	25 r 77%	13r 68%	84,6%	15,4%
Lærerne	22 r 100%	16 r 73%	75%	25%

* respondenter

Det understrekes at undersøkelsen gjenspeiler respondentenes subjektive vurderinger av egen praksis. Ulike personer kan oppleve og tolke de samme forholdene ulikt. Undersøkelsen vil derfor nødvendigvis ikke gi et objektivt bilde av kunnskap og ferdigheter. Økt kompetanse kan føre til at man scorer seg selv «strengere», man har fått dypere forståelse av hva som kreves/ «what it takes». På enkelte spørsmål er det negativ utvikling. Det er lite sannsynlig at prosjektet vil bidra til negativ utvikling på disse områdene, og dette resultatet er trolig en kombinasjon av frafallseffekten og en mer kritisk vurdering av egen praksis.

I hvert vedlegg er det satt inn en tabell for å visualisere utviklingen. For å gjøre resultatene mer lesbare, har vi gitt de ulike svaralternativene en tallverdi, for så å regne ut gjennomsnittsverdien for henholdsvis 2020 og 2022. Ved observasjoner er det 3 kategorier hvor tallverdi 1 til 3 er benyttet. I spørreundersøkelsen som har en likert-skala er tallverdi 1 til 5 benyttet. I dette tilfellet er svaralternativet «vet ikke» ekskludert fra utregningen. På en del spørsmål er det flere som har svart «vet ikke», spesielt i 2020. Dette kan skyldes manglende kunnskap om temaet, og at respondenter ikke har forstått hva det er spurt om. I 2022 er det få som har svart «vet ikke». Dette kan bety at kompetansehevingen har hatt ønsket effekt, og at flere respondenter har kunnskap til å kunne besvare spørsmålet i 2022. Dersom kategorien «vet ikke» ble inkludert og gitt tallverdi 1, ville utviklingen på enda flere spørsmål vært positiv.

6.1.2 Observasjon og veiledning i barnehagene og på AKS

Det ble gjennomført strukturert observasjon hvor man brukte et standardisert skjema i barnehagene og på AKS. Selv om det er en objektiv observasjon, vil det trolig kunne forekomme subjektive vurderinger og tolkninger av de objektive kriteriene. Det har vært fire observatører, og de kan ubevisst ha vurdert observasjonskriteriene ulikt. Dette omhandler at man kan forvente mer/mindre for at de som blir observert skal oppfylle de ulike kriteriene i skjemaet. Det er observatørene som har utviklet skjemaet, og man har gått flere runder på hva måloppnåelse på de ulike kriteriene innebærer for å minimere subjektive vurderinger.

Observasjon kan gi tilgang til informasjon som det kan være vanskelig å få frem gjennom andre metoder. I mange sammenhenger er den eneste måten å skaffe seg «gyldig kunnskap» på å være til stede i en setting. Men som alle andre samfunnsfaglige metoder har denne også svakheter. Deltagerne kan påvirkes av det å bli observert slik at de oppfører seg annerledes enn det de ellers ville ha gjort. Observasjonen gir et innblikk, men observatøren eier ikke «sannheten» om hva som er praksis.

Observatørene melder at de ble tatt godt imot av samtlige. Enkelte ga uttrykk for at de syntes det var litt «skummelt», mens andre påpekte at de etter hvert glemte at de ble observert. Observasjon som metode gir kun kunnskap om konkrete og synlige forhold. I en situasjon med tre voksne og atten barn som fordeler seg på flere rom eller et større uteareal, vil det være umulig å få med seg alt.

Til tross for beskrevne fallgruver vurderes intern validitet i disse observasjonene som relativt høy. Observasjonen gjennomført i januar 2021 er en del av vårt nullpunkt og sammenligningen opp mot ny gjennomføring i oktober 2021 er en indikator på måloppnåelse. I utgangspunktene skulle alle avdelingene i barnehagene og teamene på AKS observeres, men på grunn av pandemien var ikke dette gjennomførbart. Vi gjennomførte observasjon med påfølgende veiledning i 33% av alle avdelingene og teamene. Det var ett tilfeldig utvalg hvor vi trakk lodd, og dette utvalget utgjorde vårt nullpunkt.

I januar observerte vi 33% av teamene på AKS. Ved oppfølgingen høsten 2021 hadde alle teamene endret besetning. På AKS er det hovedsakelig tospann på hvert team, og alle disse var splittet. Ettersom vi observerer de voksne ble det «umulig» å foreta en oppfølging av de teamene vi observerte i januar. I høst observerte vi alle teamene på AKS og nullpunkt fra januar er sammenlignet opp mot resultatet fra alle teamene. I barnehagene har vi fulgt de samme avdelingene i sammenligning, selv om vi gjennomførte observasjon og veiledning på samtlige avdelinger høsten 2021.

Både spørreundersøkelsen og observasjonene har gitt oss en oversikt over kompetansegap for å planlegge videre kompetansebehov.

6.2 Gevinster på hvert enkelt tjenesteområde

For å nå vårt mål må vi øke kompetansen hos hver enkelt ansatt, som igjen fører til at vi bygger den kollektive kapasiteten på hvert enkelt tjenestested. Resultater, funn og evaluering for hvert tjenesteområde blir presentert i denne delen av sluttrapporten. Resultatene fra nullpunktsmålingene er brukt som sammenligningsgrunnlag for å måle størrelsen på gevinstene ved prosjektslutt. Kvantitativ metode, spørreundersøkelse, og kvalitative metoder, observasjoner og individuelle evalueringssamtaler med gevinsteier, gevinstansvarlig og medlemmer av styringsgruppen, ligger til grunn for vurderingene. Sitater er fra evalueringssamtalene.

Det blir trukket frem av samtlige under evalueringssamtalene at pandemien har hatt negativ innvirkning på høstede gevinster ved prosjektslutt. Størrelsen på majoriteten av gevinstene er noe mindre enn forventet i planleggingsfasen. Gevinsteier og gevinstansvarlige vurderer at det er stort potensiale for å ta ut større gevinster i nær fremtid nå som tjenestene går over i normal drift. Pandemien har ført til svært lite fellestid og møtearenaer på de ulike tjenestestedene. Implementering av arbeidsverktøy og nye rutiner er krevende og tidkrevende, og forutsetter møtepunkter med refleksjon og oppfølging. Det har vært utfordrende og kraftkrevende dager for alle medarbeiderne gjennom pandemien, og fokuset på utviklingsarbeid har til tider måttet vike for «å holde skuta flytende». I lys av at prosjektet har måttet navigere i krevende farvann gjennom en pandemi har forutsetningene endret seg, og vil det være naturlig å nedskalere forventningene på enkelte gevinster. Tatt dette i betraktning har prosjektet levert forventet størrelse på gevinstene, og høyere enn forventet på enkelte mellomliggende gevinster. Lederne på de ulike tjenestestedene har gjort en formidabel jobb og vist høy grad av forpliktelse og dedikasjon til prosjektets målsettinger. De har til tross for en endret og svært krevende arbeidssituasjon tilrettelagt for og fulgt opp aktiviteter. Denne innsatsen har vært en helt avgjørende driver for at vi har fått gjennomført planlagte aktiviteter og ferdigstilt produkter, og for størrelsen på gevinstene. Det er lagt en videre gevinstrealiseringsplan, som blir beskrevet under denne overskriften senere.

6.2.1 Helsestasjonen

Funn indikerer at helsestasjonens rolle som første ledd i et helhetlig arbeid rundt barns språkutvikling er styrket.

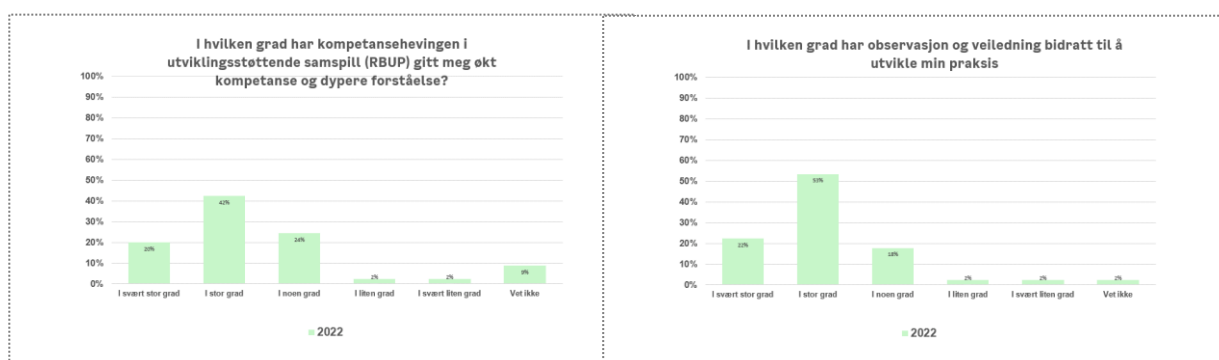
Elleve identiske spørsmål ble stilt i 2020 med oppfølging i 2022. Det er positiv utvikling på ti av elleve spørsmål (vedlegg 10.01). Dersom respondenter som svarte *vet ikke* hadde blitt inkludert i resultatene og tildelt tallverdi 1, ville også det siste spørsmålet hatt positiv utvikling. Undersøkelsen viser en markant positiv økning på i hvilken grad helsesykepleierne opplever et tett samarbeid med barnehagene om

barns språkutvikling og kunnskap om barnehagens målsettinger og arbeidsmetoder. Den viser også markant økning på kunnskap om literacy-utvikling og hvordan dette blir formidlet til foreldre og økt kunnskap om mellomspråksteori. Funn viser at språkplanen 0-1 år fungerer som et arbeidsverktøy for flere av helsesykepleierne. Det er ferdigstilt en foreldreplan for 0-1 år, som er oversatt til 9 ulike språk. Den vil fra mars 2022 bli delt ut på konsultasjon på helsestasjonen, og vil trolig gi positive synergieffekter opp mot systematisk bruk av språkplan 0-1 år i veiledning med omsorgspersonene.

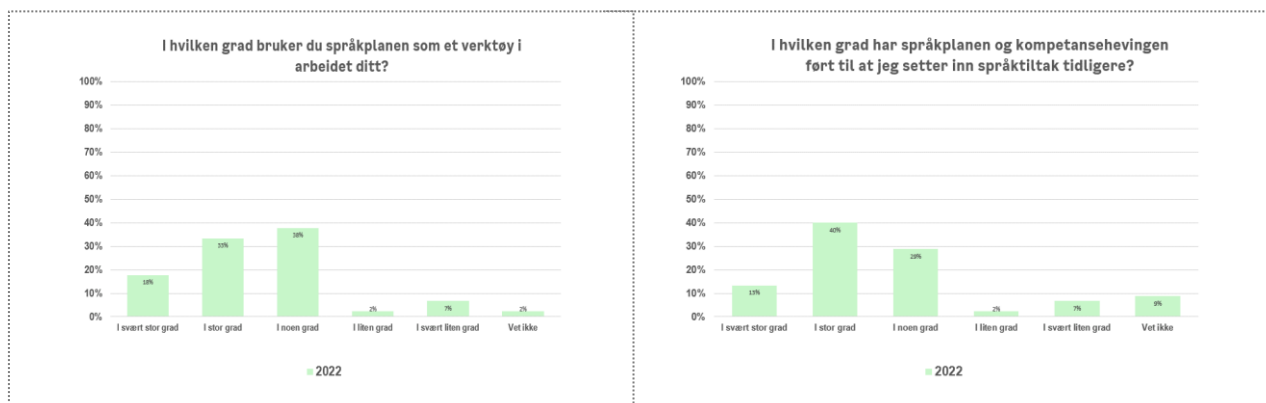
6.2.2 Barnehagene

Funn indikerer at prosesskvaliteten har økt, både relasjonsaspektet og stimuleringsaspektet tilknyttet språkutvikling.

Barnehagene er den tjenesten hvor det største og mest omfattende kompetanseløftet er gjennomført. Sammen med AKS er det den tjenesten hvor det er blitt gjennomført systematisk observasjon av ekstern observatør. Resultatene fra oppfølging av nullpunkts observasjonene viser positiv utvikling på 14 av 15 observasjonskriterier. (vedlegg 10.2)

Spørreundersøkelsen viser positiv utvikling på 13 av 28 spørsmål som er stilt i begge undersøkelsene. Dersom respondenter som svarte vet *ikke* hadde blitt inkludert i resultatene og tildelt tallverdi 1, ville ytterligere fire spørsmål hatt positiv utvikling. Resultater fra surveyen viser at språkplanen brukes som et verktøy av en stor andel av de ansatte og at sammen med kompetansehevingen har det ført til at det settes inn språktiltak tidligere.

Gjennom evalueringssamtaler med ledere og medlemmer av styringsgruppen kommer det frem at bevissthetsgraden har økt hos samtlige, men at særlig de som hadde lavest kunnskap og ferdigheter har blitt løftet gjennom prosjektet og praksisen er nå på et høyere nivå. Dette indikerer at vi har nådd de ønskede gevinstene ved prosjektslutt.

6.2.3 Svarttjern skole - lærerne

Funn indikerer at prosesskvaliteten har økt, både relasjonsaspektet og stimuleringsaspektet tilknyttet språkutvikling og at det er høstet gevinster ved prosjektslutt.

Spørreundersøkelsen viser positiv utvikling på 16 av 25 spørsmål som er stilt i begge undersøkelsene (vedlegg 10.3). Dersom respondenter som svarte vet ikke hadde blitt inkludert i resultatene og tildelt tallverdi 1, ville ytterligere syv spørsmål hatt positiv utvikling. Gode elev-lærer relasjoner fremmer læring og minsker normbrytende adferd i skolen. Både lærere og AKS- ansatte hadde i 2019 innføring og veiledning i TIK (Tuning into kids). Store deler av kompetansehevingspakken fra RBUP består av den samme tematikken. For å utvikle en felles kompetanseplattform i Romsåsmodellen ble det besluttet at lærerne og AKS-ansatte likevel skulle gjennomføre denne kompetansehevingspakken. Det vil dessuten alltid være et potensiale for å videreutvikle kompetansen og kvaliteten på dette arbeidet.

Undersøkelsen viser positiv fremgang på flere spørsmål tilknyttet utviklingsstøttende samspill, og flere oppgir at denne kompetansepakken har gitt økt kompetanse og dypere forståelse. Observasjon og veiledning av lærerne av skoleledelsen ble gjennomført for første gang i januar og februar 2022, så det eksisterer ikke et nullpunkt. I tillegg til utviklingsstøttende samspill og sentrale kvalitetsindikatorer fra språkplanen er det her bakt inn klasseromsledelse. Dette var i etterkant av at spørreundersøkelsen ble besvart, og man kan anta at denne individuelle oppfølgingen kunne ha bidratt til ytterligere positive resultater. Undersøkelsen viser økt kompetanse på mellomsspråksteori, og at de i høyere grad vet hvordan de skal tilrettelegge og støtte barn i deres språkutvikling ut ifra hvor de er og hva som er deres utviklingssone.

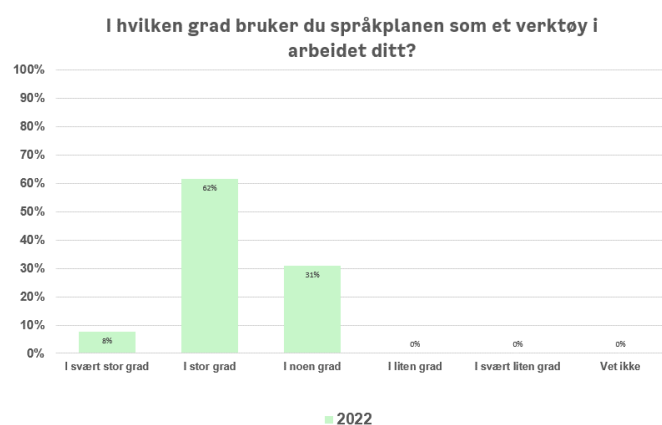
6.2.4 AKS

Funn indikerer at prosesskvaliteten har økt, både relasjonsaspektet og stimuleringsaspektet tilknyttet språkutvikling og at det er høstet gevinster ved prosjektslutt.

Sammen med barnehagen er AKS den tjenesten hvor det er blitt gjennomført systematisk observasjon av ekstern observatør. Resultatene fra oppfølging av nullpunkt viser positiv utvikling på 8 av 14 observasjonskriterier (vedlegg 10.4). Positiv utvikling på dette området fremkommer også i evalueringssamtalen, og i et av tilleggsspørsmålene i undersøkelsen fremgår det at mange ansatte opplever at systemet med observasjon og veiledning har bidratt til positiv utvikling på egen praksis.

Av de identiske spørsmålene i nullpunkt og oppfølgingsundersøkelsen er det positiv utvikling på 17 av 27 spørsmål. Dersom respondenter som svarte *vet ikke* hadde blitt inkludert i resultatene og tildelt tallverdi 1, ville ytterligere to spørsmål hatt positiv utvikling. På spørsmålet om man trenger mer kunnskap om førskoletilbudet har scoren gått i negativ retning, men dette er et positivt resultat da dette trolig innebærer at man har fått mer kunnskap på området. Dette samsvarer med en markant positiv økning på spørsmålet om man er kjent med barnehagens målsettinger og arbeidsmetoder. Et av tilleggsspørsmålene omhandler i hvilken grad man bruker språkplanen som et verktøy i sitt arbeid, og her er det veldig positive resultater. Fagpersoner i prosjektet har gjennomført kompetanseheving med de AKS-ansatte om begynneropplæringen i lesing og skriving og ord og begrepsutvikling med et særlig fokus på analysebegreper. I evalueringssamtalen fremgår det at språkfokuset på AKS fremstår sterkere enn noensinne, både i planlagte aktiviteter og uformelle læringssituasjoner.

6.3 Fremtidig gevinstrealisering etter prosjektslutt

Som nevnt tidligere er det potensiale for å ta ut større gevinster i tiden fremover. Dette er et prosjekt hvor de største gevinstene realiseres når nye arbeidsverktøy og nye samarbeidsstrukturer har fungert over et lengre tidsrom. Implementering tar tid, og implementeringsprosessen fortsetter på hvert enkelt tjenestested. Lederne skal iverksette tiltak for å hente ut potensielle gevinster, og resultatene fra våre undersøkelser er et verdifullt og nyttig grunnlag for et systematisk arbeid med dette. Implementeringsprosessen vil trolig skyte fart når vi nå har gått over til tilnærmet normal drift etter krevende Koronaår. Lærende nettverk og systematisk refleksjonsarbeid på tvers av helsestasjonen - barnehagene og barnehagene - skolen fortsetter. Hospiteringssystemene blir en del av driften, og systemene med observasjon og veiledning videreføres. Det er laget planer for hvordan dette og andre aktiviteter og tiltak på tvers av tjenestene skal gjennomføres nå som prosjektet overføres til linjen. Roller, arbeidsoppgaver og ansvarsfordeling for videre gevinstrealisering er avklart og fordelt mellom gevinsteiere og gevinstansvarlige ved prosjektslutt.

7.0 BUDSJETT

Fase	Tildelte statlige satsingsmidler	Tildelte kommunale satsingsmidler	Egen-finansiering	Evt. annen finansiering	Regnskapsførte kostnader
Behovsfase	0	0	0	0	0
Konseptfase 2019	0	1.245.000,-	0	0	26.930,-
Planlegging 2020	0	465.070,-	0	0	616.294,-
Gjennomføring 2021	0	0	0	0	653.605,-
Avslutning/ implementering 2022	0	0	0	0	347.520,-
Totalt	0	1.710.070,-	0	0	1.644.349,-

8.0 EVALUERING

8.1 Suksessfaktorer

Bred tverrfaglig involvering og medvirkning i planleggingsfasen, «egenproduksjon» av prosjektets produkter, kompetanseheving med påfølgende oppfølgingssystemer og fokus på endringsledelse gjennom alle prosjektets faser har vært de mest avgjørende suksessfaktorene under dette punktet i styringsdokumentet. Som tidligere beskrevet under punktet gevinstoppnåelse har pandemien kastet skygger og bidratt til at det fulle potensiale ikke er nådd. Suksessfaktorer og fallgruver er i høy grad sammenfallende med læringspunkter så dette blir videre utdypet under dette punktet.

8.2 Usikkerhet

Utover risikovurdering ved utarbeidelse av styringsdokumentet gjennomførte vi høsten 2020 en risikovurdering av gevinstrealiseringen. Den omfattet styringsgruppens og seniorbrukernes vurdering av sannsynlighet for hendelser og mulig konsekvens. I fellesskap ble det formulert tiltak som kan stoppe eller bremse dette.

Store forsinkelser da planlagte møter og kompetanseheving blir utsatt på grunn av pandemien var en av de identifiserte risikoelementene i styringsdokumentet. Det ble derfor lagd planer for gjennomføring av referansegrupper og kompetanseheving på gult, grønt og rødt nivå. Dette førte til at de fleste planlagte aktiviteter ble gjennomført digitalt, men det ble enkelte forsinkelser.

For å sikre eierskap og forankring etter et lengre opphold for noen av yrkesgruppene på grunn av pandemien, måtte vi spole litt tilbake i endringsreisen høsten 2020. Vi måtte igjen etablere en opplevelse av nødvendighet og «kriseforståelse» og formidle endringsvisjonen og strategien. Dette ble gjennomført på samtlige tjenestesteder september 2020.

Pandemien har påvirket prosjektets målsetning om å levere det avtalte omfanget og gevinster til avtalt tid. Vi har to ganger måttet søke om utsettelse på avslutningen av prosjektet. Selv om vi har gjennomført risikoanalyser og formulert tiltak har smittesituasjonen, bemanningssituasjonen, slitasje og mangel på møtepunkter og fellestid på de ulike tjenestedene gitt negative synergieffekter på implementeringen og trolig størrelsen på gevinstene ved prosjektslutt. Særlig det siste halvåret har vært preget av dette. Dette er allerede beskrevet nærmere under vurdering av gevinstoppnåelse.

8.3 Viktige læringspunkter

Etter prosjektslutt og evalueringsprosessen sitter prosjektledelsen igjen med ny kunnskap og mange nye og nyttige erfaringer om prosjektarbeid og metodeanvendelse. Denne erfaringslæringen er nyttig for vårt videre arbeid med gevinstrealiseringen, fremtidig utviklingsarbeid og vår vurdering er at andre kan dra nytte av våre erfaringer. Det har vært en lang og lærerik reise, og hovedpunktene blir presentert under.

Det å skape en felles forståelse for utfordringsbilde og å skape en såkalt kriseforståelse og behov for endring hos samtlige ansatte før man legger ut på en endringsreise har etter vår erfaring vært av stor betydning. Det er essensielt å få med alle tidlig, og det kan være en kardinalfeil å hoppe bukk over dette når man igangsetter prosjekter.

Prosjektledelsen har under evalueringen konkludert med at prosjektet var godt nok planlagt. Planleggingsfasen gikk over et relativt langt tidsrom, og det var høy involvering av styringsgruppen, referansegruppen og faggruppen i denne fasen. Det å sikre høy involvering og mulighet til reel medvirkning tidlig kontra en skinnprosess for å gi de ansatte en følelse av medvirkning senere i prosessen har vært en suksessfaktor. Prosjektledelsen ser på det som en viktig lærdom for fremtidig utviklingsarbeid i egen bydel, men også lærdom andre kan dra nytte av.

«Jeg mener at et av de viktigste suksesskriteriene har vært at man har gått bredt ut blant de som skal bruke planen, og latt de bidra helt fra starten av med sin fagkunnskap.» (Seksjonsleder)

«Det har vært bottom up helt fra begynnelsen!» (Medlem av styringsgruppen)

Det å bruk interne krefter til å utvikle majoriteten av produktene i prosjektet har vært en suksessfaktor. Det har bidratt til samskapning av kollektiv praksis, og at de ansatte har vært aktive endringsformidlere kontra passive endringsmottakere.

«Vært på Romsås, vært lokalt og vært nært. Har ikke vært Goban og Statsped.» (Fagleder i barnehage)

«Av Romsås, for Romsås» (Medlem av styringsgruppen)

Organiseringen med referansegrupper og faggrupper har bidratt til reel medvirkning av utformingen av prosjektets produkter og strategier, men det har også vært tidkrevende. Pandemien førte til endringer på hyppighet og tidsintervall mellom møtene. Ideelt sett burde disse prosessene gått over et kortere tidsrom. Under evalueringen kommer det frem at selv om involveringen var bred burde vi hatt en representant fra AKS i styringsgruppen. Viktigheten av AKS rolle ble tydeligere for oss gjennom planleggingsfasen, og da var allerede styringsgruppen etablert. Det å ta ressurser ut av førstelinjen krever mye av lederne som skal finne kvalitativt gode

løsninger i deres fravær, og antall man kan sende har en smertegrense. Det å gå så bredt ut som mulig og sikre flest mulig deltagere innenfor smertegrensen har i dette prosjektet vært en viktig og riktig investering, og kan også være gjeldende for andre lignende (tverrfaglig)prosjekter. I tillegg til å sikre medvirkning har denne måten å jobbe på vært kompetansehevende i seg selv, og bidratt til at vi har høstet gevinster underveis.

Det å tåle at en ikke vet hvordan man skal løse alt og være i denne usikkerheten over noe tid har vist seg å være en god strategi. Det å starte på gulvet og involvere bredt har ført til at flere synspunkter har kommet frem, noe som har økt kvaliteten på beslutningene som er tatt og kvaliteten på porteføljen av prosjektets produkter. Innspill og diskusjoner i planleggingsfasen som førte til tilleggsprodukter har vært av stor betydning for måloppnåelse ved prosjektslutt og videre gevinstrealisering. Særlig det at relasjonsaspektet, i tillegg til stimuleringsaspektet, fikk en stor plass i prosjektet har vært avgjørende.

«Handler ikke om å lete etter «feil» i språket til barna. Men å se inn i seg selv. Hva kan jeg gjøre annerledes?» (Medlem av styringsgruppen).

Kompetansehevingen for alle ansatte, og ikke bare ledere og enkelte yrkesgrupper, har vært helt grunnleggende for at vi har nådd resultatmålene ved prosjektslutt.

«Hvis man kun gir og gir til de som allerede er på et høyt nivå, får man ikke løftet de svakeste». (Medlem av styringsgruppen).

Det har vært sentralt å etablere systemer som bidrar til dybdelæring og mestring av nye ferdigheter for å unngå overflatisk læring. Hvordan få med oss stadig flere til deres neste nivå i læringstrappen? En forutsetning for å få til dette har vært støtte til individuell utvikling, det vil si støtte til læring, kompetanseutvikling og økt mestring av oppgaver. Ambisjonen og visjonen er at videre gevinstrealisering skal bidra til at vi på sikt får med oss alle til toppen av læringstrappen. Det er fortsatt individuelle ulikheter på hvor mange trappetrinn som gjenstår, og det vil kreve systematisk jobbing og utviklingsstøttene ledelse. Erfaringsmessig er det lett å snuble etter gjennomført kompetanseheving, og det kan være lett å anta at årsaken til manglende endring handler om motstand og lite endringsvilje. Men mangelfull oppfølging etter kompetansehevingen, hvor ny kunnskap ikke blir transformert til nye ferdigheter, fører ikke til endret praksis. Prosjektet har hatt høyt fokus på dette, selv om vi ikke er i mål, og tenker at dette er et svært viktig læringspunkt for alle som leder utviklingsarbeid.

Det har vært fokus og planer for gevinster gjennom alle prosjektets faser, og høye ambisjoner om høsting av gevinster. Selv om ulike gevinster var identifisert, og resultatmål var klart kunne det med fordel vært utarbeidet et gevinstkart med mellomliggende sluttgevinster tidligere i prosjektet. Vi satt gevinstene inn i gevinstkartet i slutten av gjennomføringsfasen. I denne prosessen la vi til sluttgevinst.

Effektmålet er «...et likeverdig språktilbud til alle barn av høy kvalitet» mens ved prosjektslutt skal prosjektet ha bidratt til «et mer likeverdig språktilbud til alle barn av høyere kvalitet». Et kart er et godt arbeidsverktøy, og en god måte å visualisere gevinstprosessen til alle involverte i prosjektet. Denne lærdommen tar vi med oss til videre prosjektarbeid, men dette er ikke noe som vurderes å ha innvirket på kvaliteten i prosjektet.

Agenda Kaupangs undersøkelse (Tverrfaglig ledelse) viste en stor samstemthet blant tjenesteutøvere/fagpersoner i utsatte områder når det gjaldt behovet for tverrfaglig samarbeid for å finne gode løsninger for barn og unge. Romsåsmodellen har høstet gode erfaringer og gevinster når det gjelder tettere samarbeid om barns språkutvikling, og samskapning av kollektiv praksis og ulike arbeidsverktøy.

Utfallskvaliteten avhenger av kvaliteten og sammenheng gjennom barnets utviklingsløp. «Each one of us can make a difference. Together we make change» har vært en grunntanke i prosjektet.

Historisk sett har det vært mye fokus på samarbeid barnehage og skole. I Romsåsmodellen har vi utvidet dette til å gjelde den viktige overgangen mellom helsestasjon og barnehage før barnet begynner i barnehagen. Dette har bidratt til å skape en mer helhetlig og tverrfaglig oppfølging av barns språkutvikling. Det å involvere og lage en helhetlig plan for alle som har en rolle i barnets språkutvikling har gitt gevinster, og vil på sikt gi ytterligere gevinster. Dette er et viktig læringspunkt for levekårsutsatte områder, og har overføringsverdi til andre bydeler. I prosjektet Romsåsmodellen er det også utarbeidet en foreldreplan for barn mellom 0-1 år. Det å få et enda tettere samarbeid med hjemmet om barnets språk og er et stort uutnyttet potensiale. Prosjektledelsen ser det som verdifullt at dette blir jobbet videre med i Områdesatsningens portefølje.

Prosjektledelsen understreker også viktigheten av å inkludere AKS i høyere grad i overgang barnehage-skole. AKS er ofte det første barna møter ved skolestart, og det er derfor viktig at AKS er delaktige og samarbeider om overgangen med barnehagene. Mange barn tilbringer mange timer på AKS, og derfor må AKS i høyere grad sees på som en viktig (norsk)språklæringsarena. Særlig i områder hvor majoriteten er minoritet kan de ansattes kompetanse på språkutvikling og hvordan være et støttende stillas være av stor betydning for barnets språkutvikling. Hva innebærer og kjennetegner en høykvalitets aktivitetsskole i levekårsutsatte områder? Prosjektledelsen ser det som verdifullt at dette blir jobbet videre med i Områdesatsningens portefølje.

9.0 AVSLUTNING

Det er i dag utstrakt aksept for at barns tidlige erfaringer har en stor betydning for deres senere utvikling. Romsåsmodellen handler om å løfte sammen på tvers av hele oppvekstfeltet, og om å sikre høy kvalitet på språktilbudet fra vugge til vitnemål. Et godt samarbeid er ikke noe man bare kan beslutte, men et resultat av målrettet og systematisk arbeid. Det tette samarbeidet i prosjektet har vært svært verdifullt for å kickstarte denne prosessen, og nye samarbeidsstrukturer og rutiner som ruller og går vil bidra til å høste flere gevinster på dette området i fremtiden.

Helsesykepleier ved helsestasjonen følger barnets (språk)utvikling fra fødsel, og har en svært viktig rolle i det å veilede omsorgspersonene på hvordan de kan hjelpe og støtte barnets språkutvikling det første leveåret. Overordnet viser studier at barn som går i barnehager med høy prosesskvalitet har bedre språklig og kognitiv utvikling, de starter skolen mer forberedt og klarer seg bedre på skolen sammenlignet med barn som opplever lavere prosesskvalitet.

Høyere kvalitet i hvert enkelt ledd og tett samarbeid i de sårbare overgangssituasjonene bidrar til at barnet har et bedre utgangspunkt når neste tjeneste i utdanningsløpet overtar stafettpinnen. Tidlig innsats vil gi positive synergieffekter videre oppover i skoleløpet, og forskning tilsier at det kan bidra til at barn har flere grunnskolepoeng i sekken når de går ut av ungdomstrinnet.

«For meg handler Romsåsmodellen om å utjevne forskjeller. Alle barn har forskjellig startstrek i livet. Den skal ikke avgjøre om du klarer deg eller ikke!»
(Assisterende rektor)

Den voksne som støttende stillas for barnets språkutvikling er en av grunntankene i Romsåsmodellen, og verktøy og kompetanseheving for at de ansatte skal mestre denne rollen er en av hovedleveransene. En sammenfallende grunntanke er at det må eksistere oppfølgingssystemer som sikrer at ny kunnskap blir til nye ferdigheter. Og dette fordrer utviklingsstøttene ledelse.

Det handler om å møte små og store mennesker der de er.

«Hvis det i sannhet skal lykkes å føre et menneske hen til et bestemt sted, må man først passe på å finne ham der hvor han er og begynne der. Det er hemmeligheten i all hjelpekunst.»
Søren Kirkegaard

10.0 VEDLEGG

10.1 Helsesykepleierne

Spørreundersøkelse

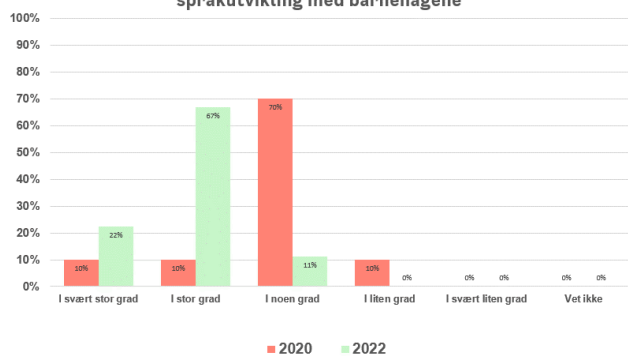
Utvikling fra 2020 til 2022	2020	2022
Jeg opplever et tett samarbeid om barns språkutvikling med barnehagene	3,2	4,1
Jeg har innsikt i barnehagens målsettinger og arbeidsmetoder	2,4	3,1
Hvor motivert er du til å ta i bruk språkplanen i ditt arbeid?	4,9	x
I hvilken grad vil en språkplan og felles praksis heve kvaliteten i språkarbeidet for barn på Romsås i alderen 0-16 år	4,0	3,9
Jeg formidler betydningen av tidlig literacy-utvikling til foreldrene	2,7	3,9
Jeg formidler til foreldrene at de er en viktig ressurs i barnets språkutvikling	4,6	4,7
Jeg har kunnskap om aldersadekvat språkutvikling hos barn	3,8	3,9
Jeg har kunnskap om flerspråklig barns språkutvikling	3,2	3,6
Jeg har kunnskap om literacy	2,5	3,1
Jeg har kunnskap om mellomspråksteori	1,9	2,9
Jeg har kunnskap om morsmålets betydning for barnets norskutvikling	3,9	4,2
Jeg har tett dialog med foreldrene om barnets språkutvikling	4,0	4,1
I hvilken grad bruker du språkplanen 0-1 år som verktøy i arbeidet ditt?	x	3,4
I hvilken grad har kompetansehevingen i utviklingsstøttende samspill (RBUP) gitt meg økt kompetanse og dypere forståelse?	x	3,1

 Positiv

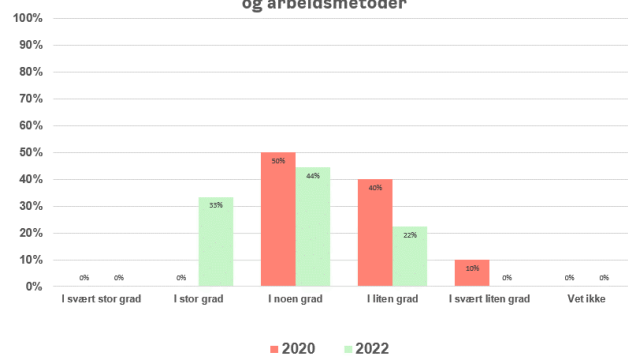
 Nøytral

 Negativ

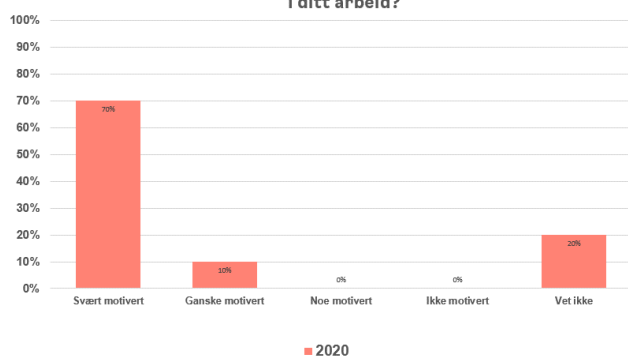
Jeg opplever et tett samarbeid om barns språkutvikling med barnehagene

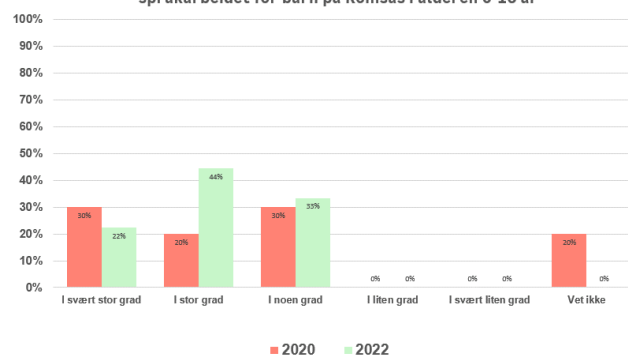
Jeg har innsikt i barnehagens målsettinger og arbeidsmetoder

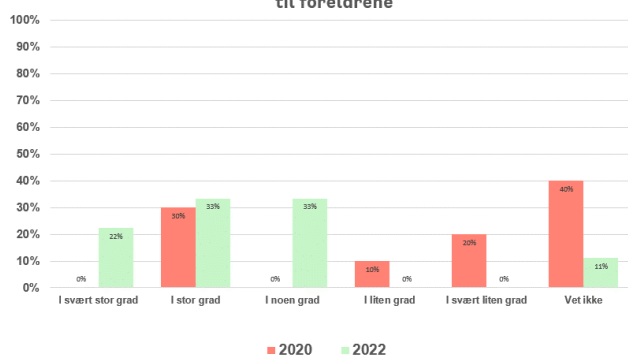
Hvor motivert er du til å ta i bruk språkplanen i ditt arbeid?

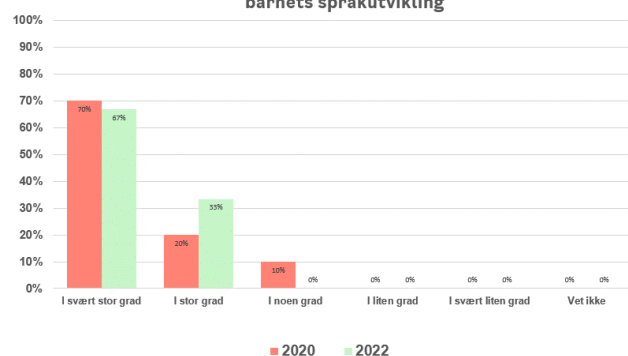
I hvilken grad vil en språkplan og felles praksis heve kvaliteten i språkarbeidet for barn på Romsås i alderen 0-16 år

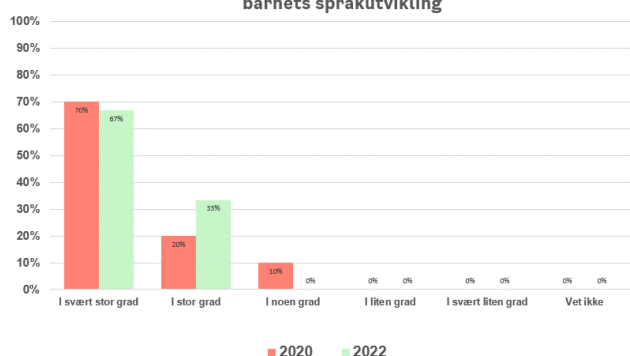
Jeg formidler betydningen av tidlig literacy-utvikling til foreldrene

Jeg formidler til foreldrene at de er en viktig ressurs i barnets språkutvikling

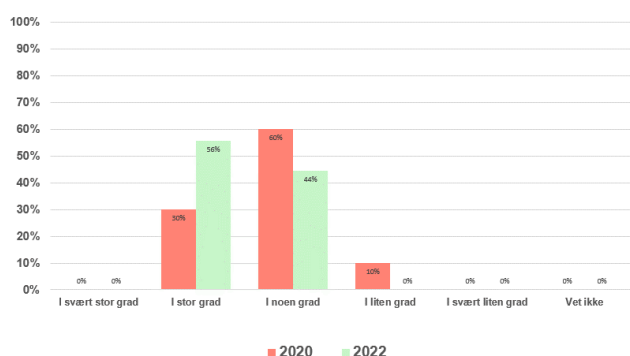
Jeg formidler til foreldrene at de er en viktig ressurs i barnets språkutvikling

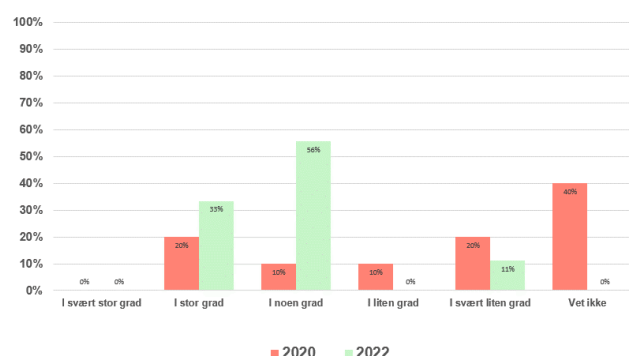
Jeg har kunnskap om aldersadekvat språkutvikling hos barn

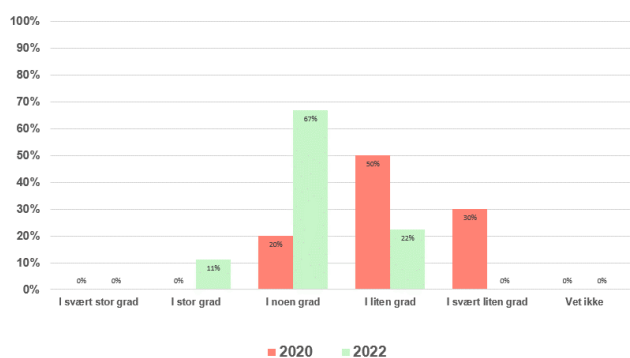
Jeg har kunnskap om flerspråklig barns språkutvikling

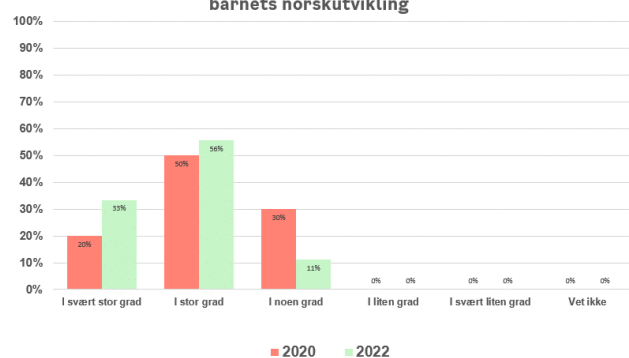
Jeg har kunnskap om literacy

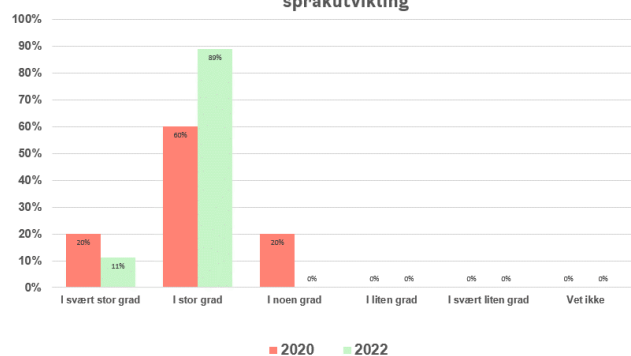
Jeg har kunnskap om mellomspråksteori

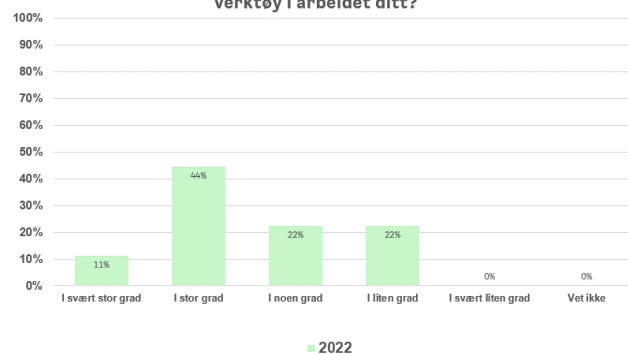
Jeg har kunnskap om morsmålets betydning for barnets norskutvikling

Jeg har tett dialog med foreldrene om barnets språkutvikling

I hvilken grad bruker du språkplanen 0-1 år som verktøy i arbeidet ditt?

I hvilken grad har kompetansehevingen i utviklingsstøttende samspill (RBUP) gitt meg økt kompetanse og dypere forståelse?

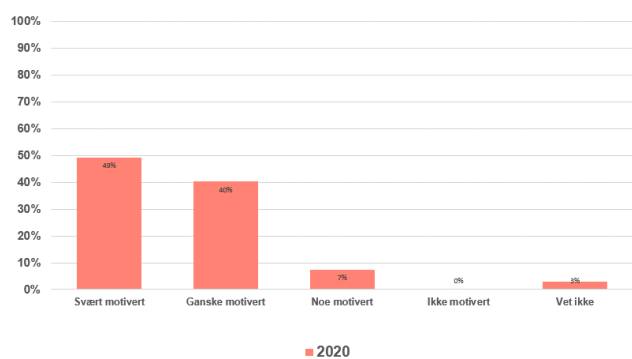

10.2 Barnehagene

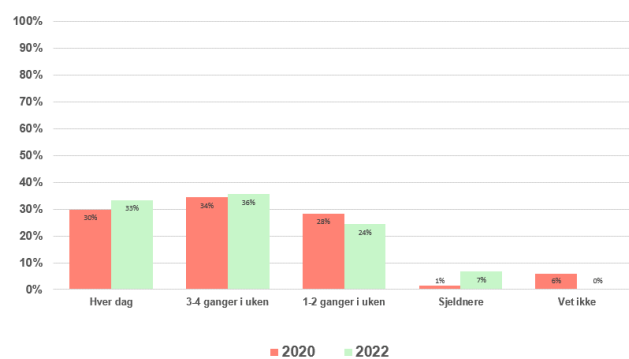
Spørreundersøkelse

Utvikling fra 2020 til 2022	2020	2022
Hvor motivert er du til å ta i bruk språkplanen?	3,4	x
På min avdeling sikrer vi at alle barn blir lest for	3,0	3,0
Jeg opplever et tett samarbeid om barns språkutvikling med helsestasjonen	3,0	3,0
Jeg har kunnskap om hva som venter barna i skolen og hvordan lærerne jobber på 1. trinn	3,2	3,2
Jeg opplever at samarbeidet mellom barnehage og skole ivaretar sammenhengen i barns opplæringsløp	3,6	3,5
Det er tett dialog med foreldrene om barnets språkutvikling	4,2	3,9
I hvilken grad vil språkplanen og felles praksis heve kvaliteten i språkarbeidet for barn på Romsås i alderen 0-16 år	4,1	4,0
Jeg anerkjenner barns følelser, og har følelsessamtaler med barn	4,4	4,5
Jeg bruker et rikt og variert språk for å støtte barns språkferdigheter	4,4	4,2
Jeg bøyer meg ned i barnehøyde når jeg samtaler med barn	4,5	4,4
Jeg er bevisst Matteuseffekten i praksis	3,3	3,7
Jeg er bevisst på å bruke analysebegreper i formelle og uformelle læringssituasjoner	3,6	3,8
Jeg formidler betydningen av tidlig literacy-utvikling til foreldrene	2,8	3,1
Jeg formidler til foreldrene at de er en viktig ressurs i barnets språkutvikling	4,3	4,3
Jeg gir barnet god tid til å svare når jeg spør om noe	4,4	4,5
Jeg har kunnskap om aldersadekvat språkutvikling hos barn	4,0	4,0
Jeg har kunnskap om analysebegreper	3,6	3,9
Jeg har kunnskap om flerspråklige barns språkutvikling	3,8	3,7
Jeg har kunnskap om literacy	2,9	3,5
Jeg har kunnskap om Matteuseffekten	3,4	3,8
Jeg har kunnskap om mellomspråksteori	3,3	3,4
Jeg har kunnskap om morsmålets betydning for barnets norskutvikling	4,2	4,0
Jeg har kunnskap om samspillet mellom voksne og barn og betydningen det har for barns utvikling og læring	4,4	4,5
Jeg har kunnskap om tilknytningsteori	4,2	4,3
Jeg har utviklingsstøttende samtaler med barn i alle hverdagssituasjoner	4,1	4,2
Jeg lar samtalen foregå på barnets premisser samtidig som jeg støtter, utvider og bekrefter barnet	4,4	4,3
Jeg ser på foreldrene som en viktig ressurs i barnets språkutvikling	4,5	4,4
Jeg stiller åpne spørsmål og unngår ja og nei svar når det er mulig	4,2	4,0
Jeg vet hvordan jeg skal tilrettelegge og støtte barn i deres språkutvikling ut ifra hvor de er og hva som er deres utviklingssone	4,0	4,1
I hvilken grad bruker du språkplanen som et verktøy i arbeidet ditt?	x	3,5
I hvilken grad har språkplanen og kompetansehevingen ført til at jeg setter inn språktiltak tidligere?	x	3,6
I hvilken grad har kompetansehevingen i utviklingsstøttende samspill (RBUP) gitt meg økt kompetanse og dypere forståelse?	x	3,8
I hvilken grad har observasjon og veiledning bidratt til å utvikle min praksis	x	3,9

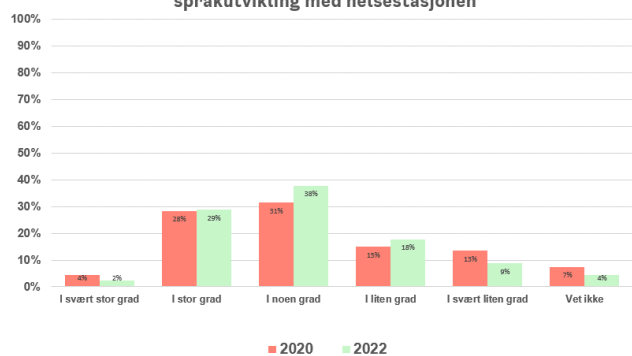
Hvor motivert er du til å ta i bruk språkplanen?

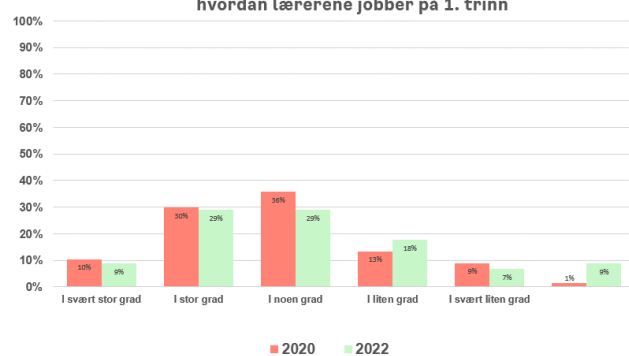
På min avdeling sikrer vi at alle barn blir lest for

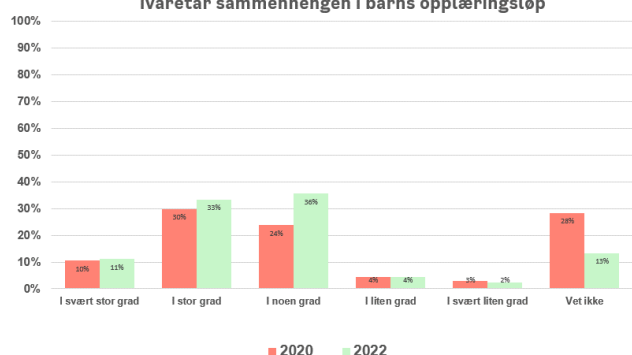
Jeg opplever et tett samarbeid om barns språkutvikling med helsestasjonen

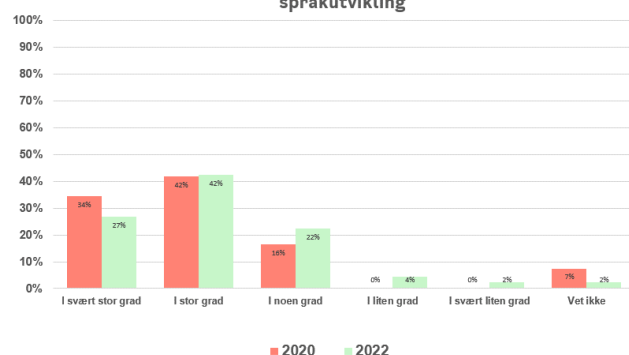
Jeg har kunnskap om hva som venter barna i skolen og hvordan lærerne jobber på 1. trinn

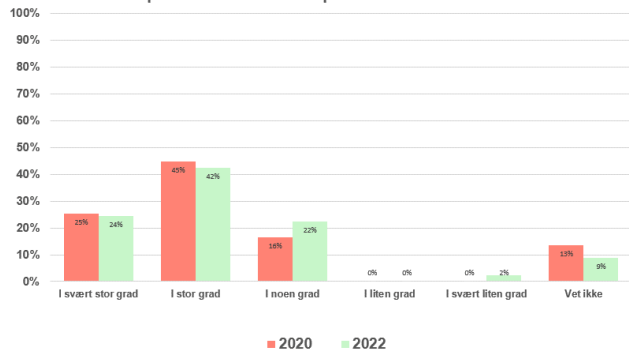
Jeg opplever at samarbeidet mellom barnehage og skole ivaretar sammenhengen i barns opplæringsløp

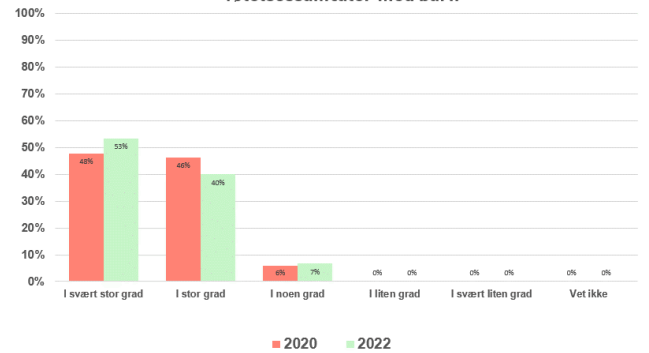
Det er tett dialog med foreldrene om barnets språkutvikling

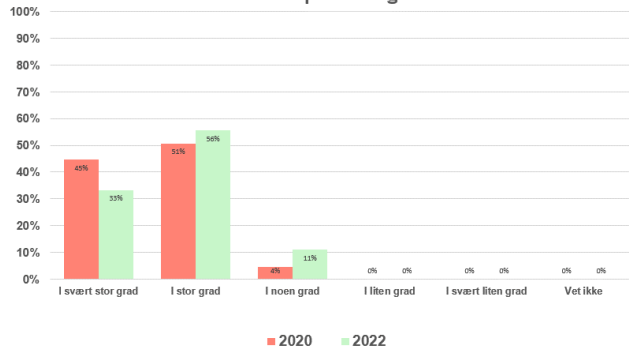
I hvilken grad vil språkplanen og felles praksis heve kvaliteten i språkarbeidet for barn på Romsås i alderen 0-16 år

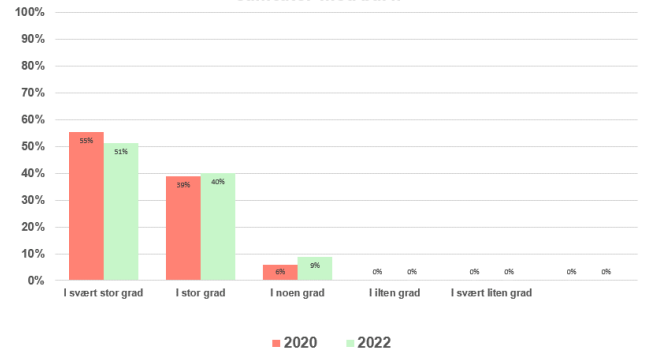
Jeg anerkjenner barns følelser, og har følelsessamtaler med barn

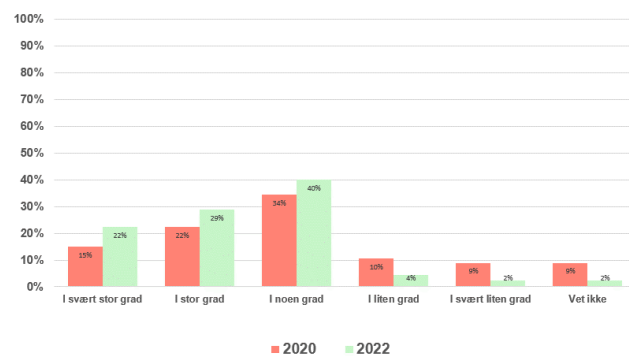
Jeg bruker et rikt og variert språk for å støtte barns språkferdigheter

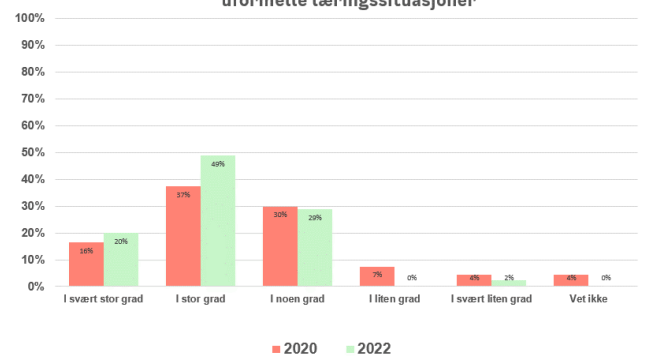
Jeg bøyer meg ned i barnehøyde når jeg samtaler med barn

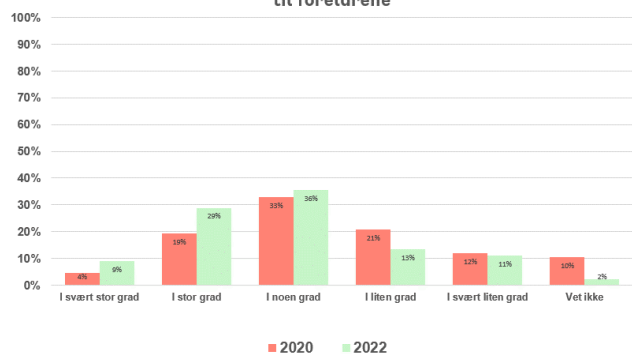
Jeg er bevisst Matteuseffekten i praksis

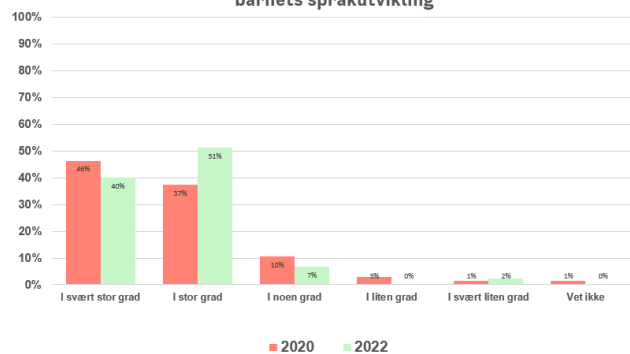
Jeg er bevisst på å bruke analysebegreper i formelle og uformelle læringssituasjoner

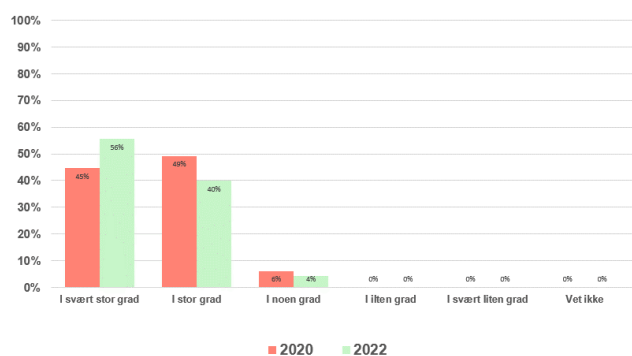
Jeg formidler betydningen av tidlig literacy-utvikling til foreldrene

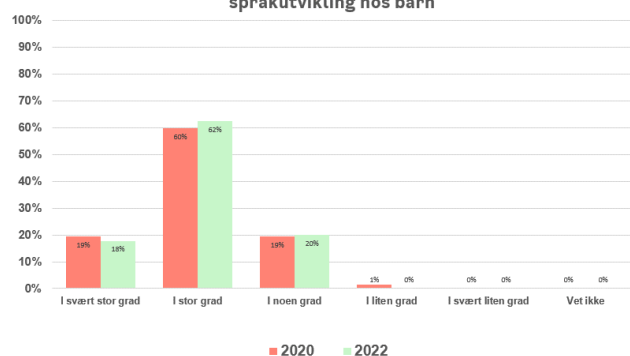
Jeg formidler til foreldrene at de er en viktig ressurs i barnets språkutvikling

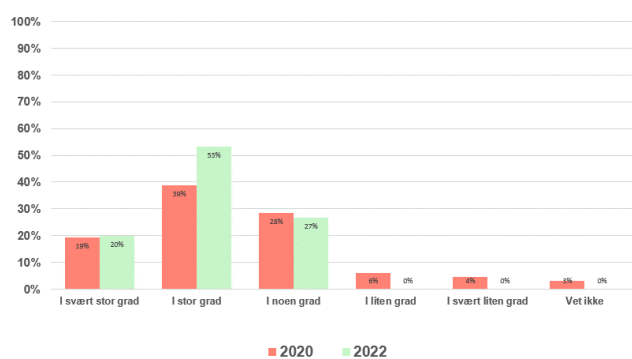
Jeg gir barnet god tid til å svare når jeg spør om noe

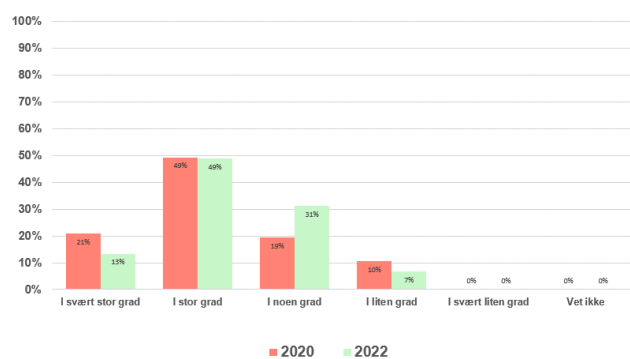
Jeg har kunnskap om aldersadekvat språkutvikling hos barn

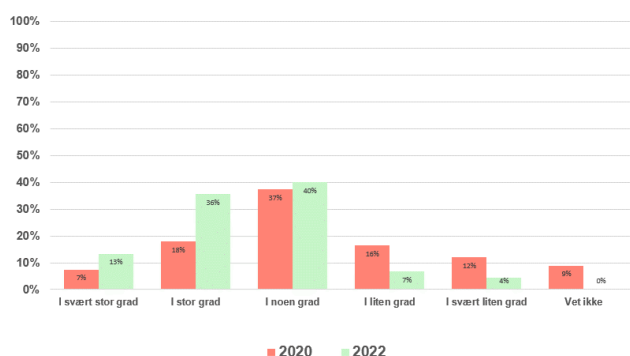
Jeg har kunnskap om analysebegreper

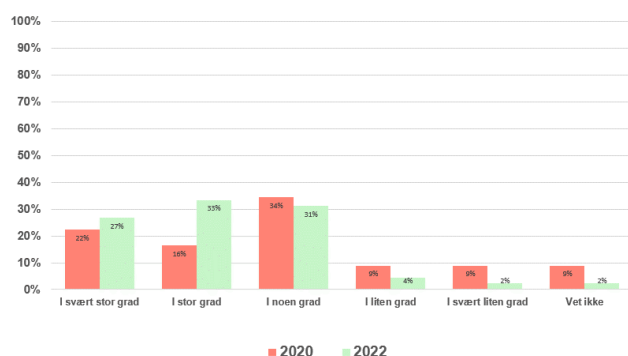
Jeg har kunnskap om flerspråklige barns språkutvikling

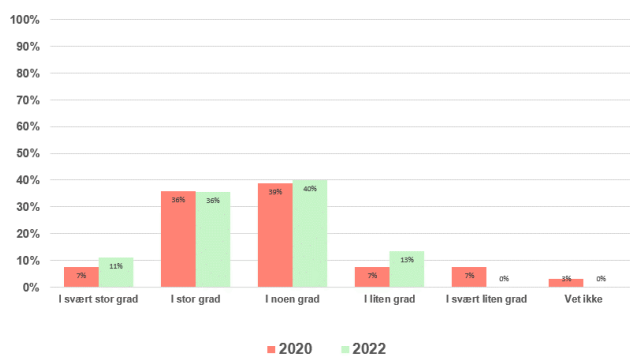
Jeg har kunnskap om literacy

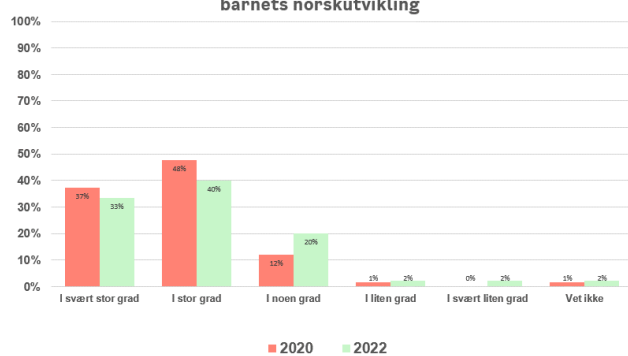
Jeg har kunnskap om Matteuseffekten

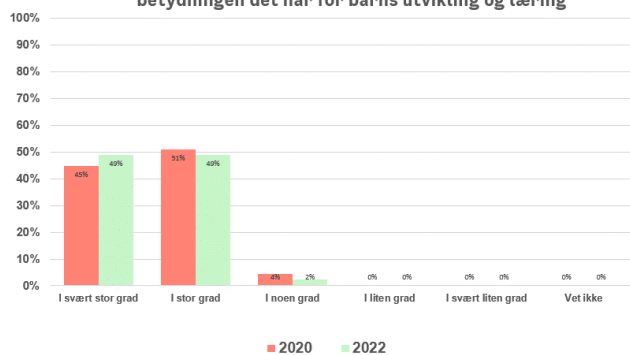
Jeg har kunnskap om mellomspråksteori

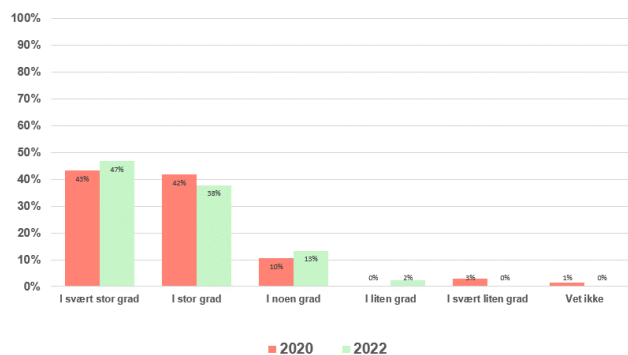
Jeg har kunnskap om morsmålets betydning for barnets norskutvikling

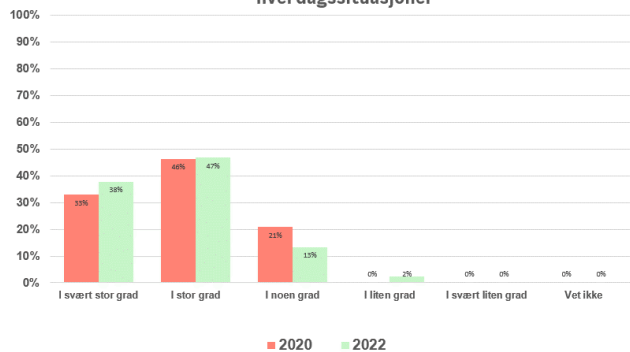
Jeg har kunnskap om samspillet mellom voksne og barn og betydningen det har for barns utvikling og læring

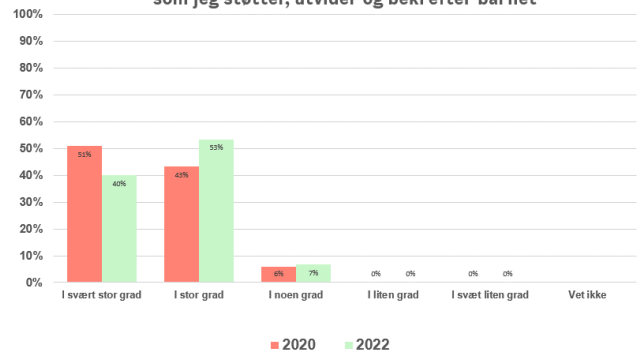
Jeg har kunnskap om tilknytningsteori

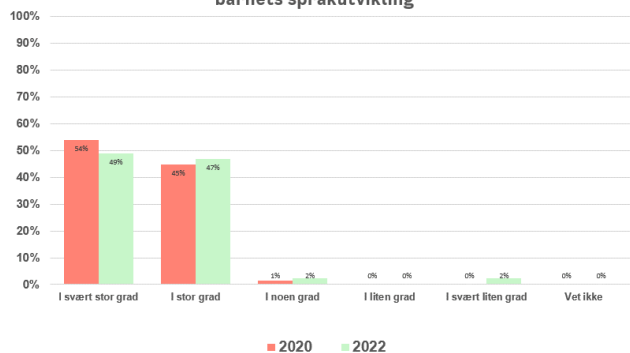
Jeg har utviklingsstøttende samtaler med barn i alle hverdagssituasjoner

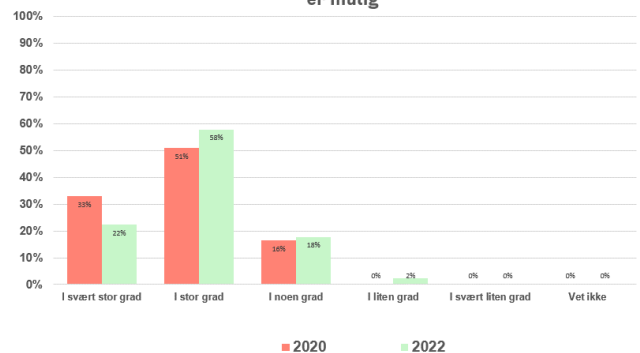
Jeg lar samtalen foregå på barnets premisser samtidig som jeg støtter, utvider og bekrefter barnet

Jeg ser på foreldrene som en viktig ressurs i barnets språkutvikling

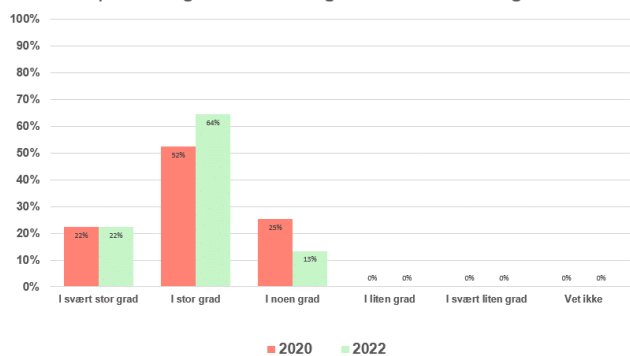

Jeg stiller åpne spørsmål og unngår ja og nei svar når det er mulig

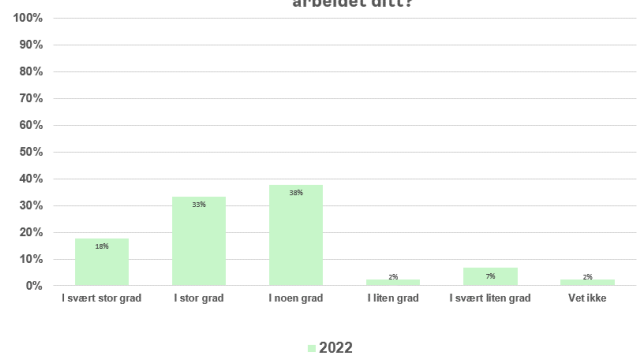

09.03.2022

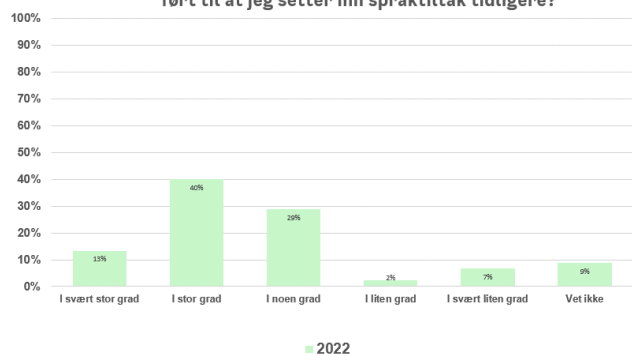
Jeg vet hvordan jeg skal tilrettelegge og støtte barn i deres språkutvikling ut ifra hvor de er og hva som er deres utviklingssone

I hvilken grad bruker du språkplanen som et verktøy i arbeidet ditt?

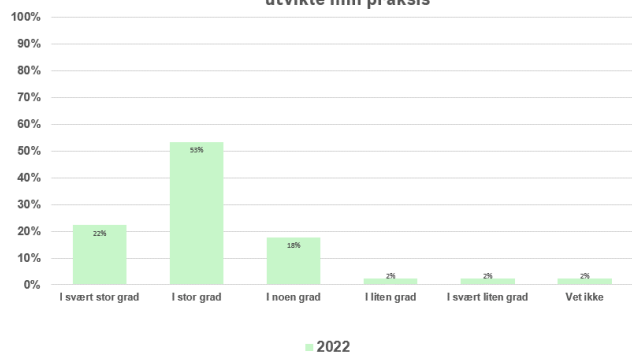
I hvilken grad har språkplanen og kompetansehevingen ført til at jeg setter inn språktiltak tidligere?

I hvilken grad har kompetansehevingen i utviklingsstøttende samspill (RBUP) gitt meg økt kompetanse og dypere forståelse?

I hvilken grad har observasjon og veiledning bidratt til å utvikle min praksis

Observasjoner i barnehagene

	2020	2022
Emosjonell støtte		
Bøyer seg ned i barnehøyde	2.8	2.8
Blikk-kontakt "nærvær"	2.5	3.0
Følelsesmessig engasert (varme, glede, toneleie, entusiasme, nysgjerrighet)	2.2	2.8
Hjelper barna til å sette ord på følelser (bekrefter følelser)	2.5	2.8
Reguleringsstøtte - hjelper barnet å samle seg	2.2	2.8
Forsterker positiv adferd ved å gi tilbakemeldinger på det	1.8	2.7

Organisering og struktur

Forutsigbarhet - "Jeg vet hva jeg skal" (forbereder barnet)	2.7	2.8
De voksne søker barnet - aktiv deltagende. Proaktiv - fanger opp Matteuseffekten	2.3	2.7

Læringsstøtte

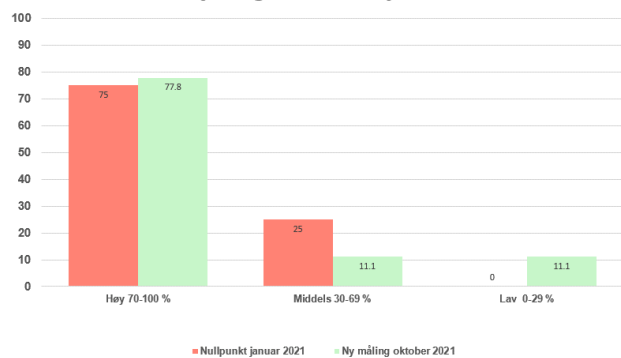
Stiller åpne spørsmål	2.4	2.4
Bekrefter og utvider det barnet sier	2.3	2.7
Korrigerer ikke barnet (språk), men gjentar det riktig	2.7	3.0
Gir barnet god responstid	2.3	2.8
Bruker et rikt språk (lavfrekvente ord), forklarer og utdyper (tilpasser etter barnets ferdigheter)	2.0	2.7
Skaper engasjement i samtaler og sikrer at alle blir inkludert i samtalen (Matteuseffekten)	2.2	2.5
Benevner (selvsnakk i hverdagssituasjoner)	2.3	2.5

Positiv

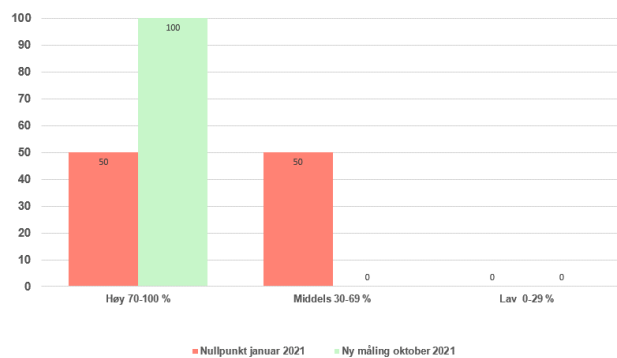
Nøytral

Negativ

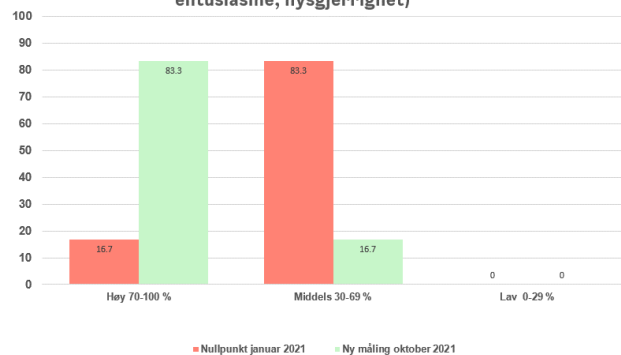
Bøyer seg ned i barnehøyde

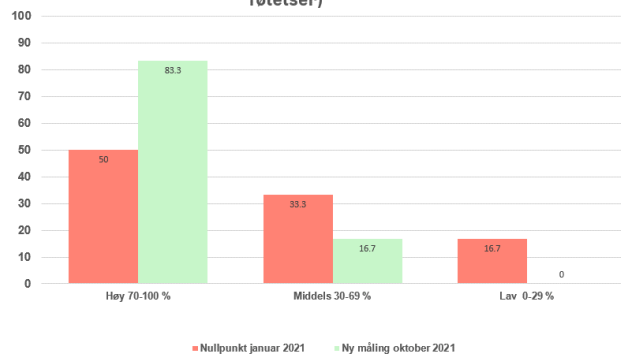
Blikk-kontakt "nærvær"

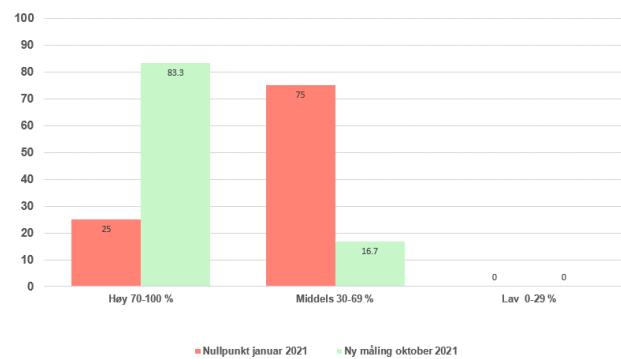
Følelsesmessig engasjert (varme, glede, toneleie, entusiasme, nysgjerrighet)

Hjelper barna til å sette ord på følelser (bekrefter følelser)

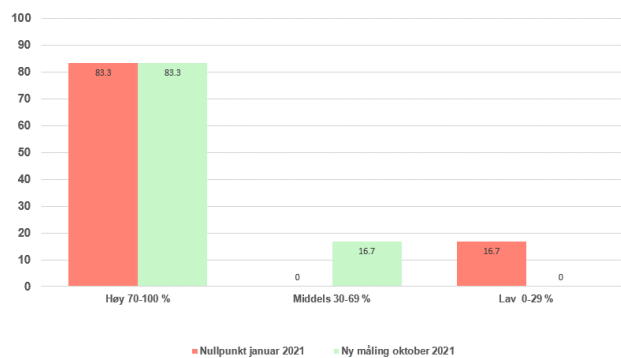
Reguleringstøtte - Hjelper barnet å samle seg

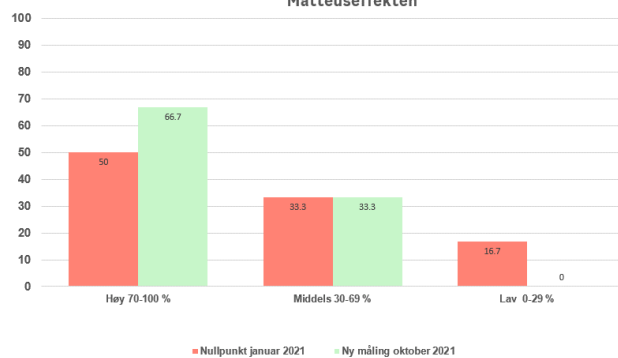
Forsterker positiv adferd ved å gi tilbakemeldinger på det

Forutsigbarhet - «Jeg vet hva jeg skal» (forbereder barnet)

De voksne søker barnet-aktivt deltagende. Proaktivt fanger opp Matteuseffekten

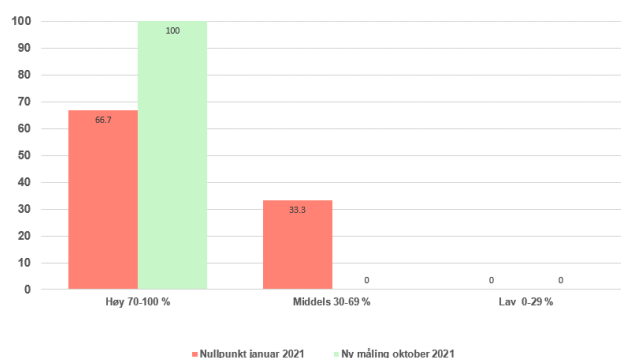
Stiller åpne spørsmål

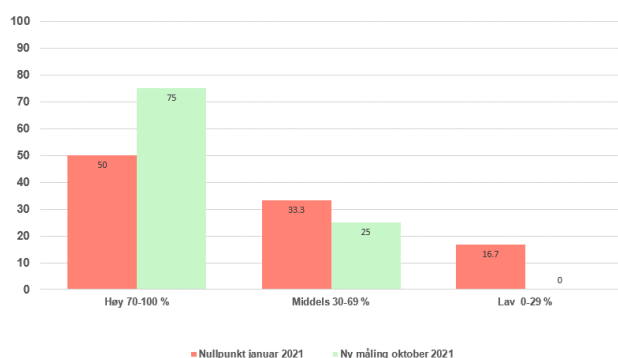
Bekrefter og utvider det barnet sier

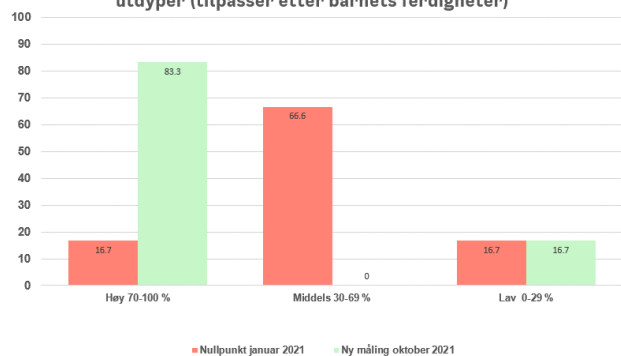
Korrigerer ikke barnet (språk), men gjentar det riktig

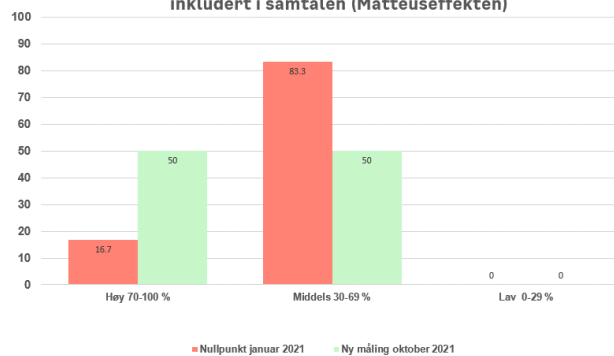
Gir barnet god responstidamtittel

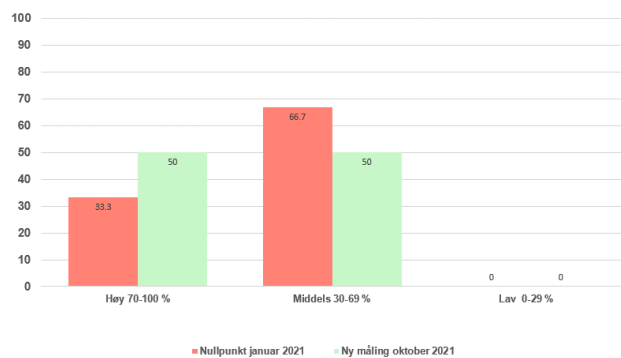
Bruker et rikt språk (lavfrekvente ord), Forklarer og utdyper (tilpasser etter barnets ferdigheter)

Skaper engasjement i samtaler og sikrer at alle blir inkludert i samtalen (Matteuseffekten)

Benevner (selvsnak i hverdagssituasjoner)

10.3 Lærerne

Spørreundersøkelse

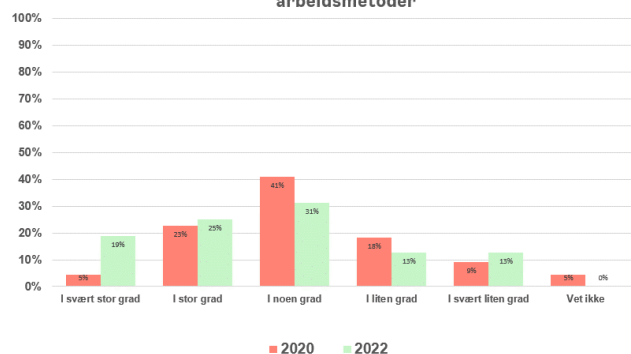
Utvikling fra 2020 til 2022	2020	2022
Jeg er kjent med barnehagens målsettinger og arbeidsmetoder	3	3,3
Jeg trenger mer kunnskap om innholdet i førskoletilbudet	3,3	3,3
I hvilken grad opplever du at samarbeidet mellom barnehage og skole ivaretar sammenhengen i barns opplæringsløp?	3,1	3,3
Hvor motivert er du til å ta i bruk språkplanen i ditt arbeid?	4,6	x
I hvilken grad vil en språkplan og felles praksis heve kvaliteten i språkarbeidet for barn på Romsås i alderen 0-16 år?	4,1	4,1
Jeg anerkjenner barns følelser, og har følelsessamtaler med barn	4,5	4,6
Jeg bøyer meg ned i barnehøyde når jeg samtaler med barn	4,4	4,3
Jeg er bevisst Matteuseffekten i praksis	3,3	3,3
Jeg er bevisst på å bruke analysebegreper i undervisningen og hverdagssituasjoner	4,1	4,4
Jeg formidler betydningen av tidlig literacy-utvikling til foreldrene	3,5	3,1
Jeg formidler til foreldrene at de er en viktig ressurs i barnets språkutvikling	4,1	4,2
Jeg gir barnet god responstid når jeg spør om noe	4,2	4,3
Jeg har kunnskap om aldersadekvat språkutvikling hos barn	3,7	3,9
Jeg har kunnskap om analysebegreper	4,1	4,4
Jeg har kunnskap om flerspråklige barns språkutvikling	3,8	3,8
Jeg har kunnskap om literacy	3,6	3,4
Jeg har kunnskap om Matteuseffekten	3,1	3,4
Jeg har kunnskap om mellomspråksteori	3,2	3,7
Jeg har kunnskap om morsmålets betydning for barns norskutvikling	4,1	4,1
Jeg har kunnskap om tilknytningsteori	4,2	4,3
Jeg har tett dialog med foreldrene om barnets språkutvikling	3,8	3,6
Jeg har utviklingsstøttende samtaler med barn i formelle og uformelle læringssituasjoner	4,3	4,4
Jeg ser på foreldrene som en viktig ressurs i barnets språkutvikling	4,5	4,7
Jeg stiller åpne spørsmål og unngår ja og nei svar når det er mulig	4,2	4,4
I hvilken grad bruker du språkplanen som et verktøy i arbeidet ditt?	x	3,56
Jeg vet hvordan jeg skal tilrettelegge og støtte barn i deres språkutvikling ut ifra hvor de er og hva som er deres utviklingssone	3,7	4,1
Jeg har kunnskap om samspillet mellom voksne og barn og betydningen det har for barns utvikling og læring	4,4	4,6
I hvilken grad har kompetansehevingen i utviklingsstøttende samspill (RBUP) gitt meg økt kompetanse og dypere forståelse?	x	3,27

Positiv

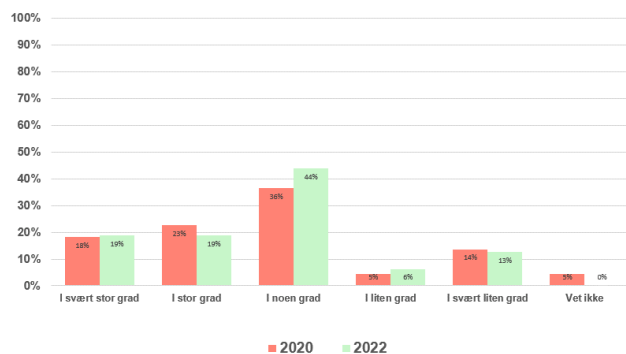
Nøytral

Negativ

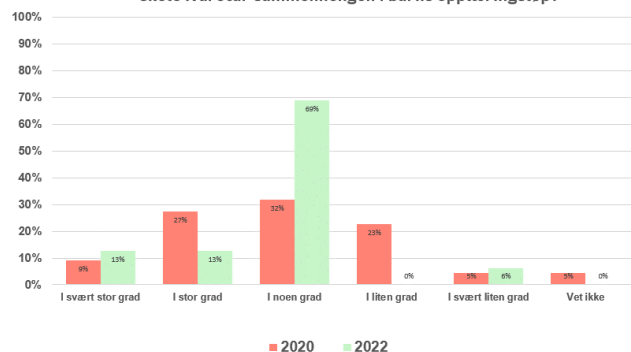
Jeg er kjent med barnehagens målsettinger og arbeidsmetoder

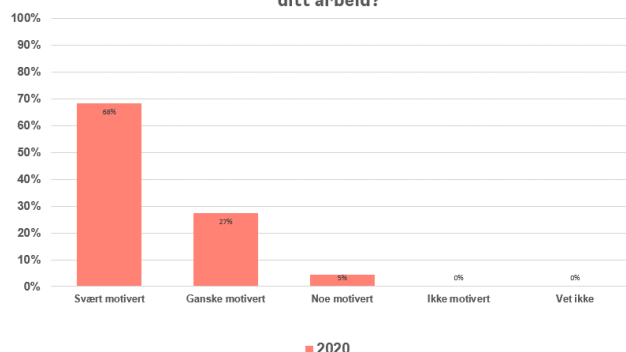
Jeg trenger mer kunnskap om innholdet i førskoletilbudet

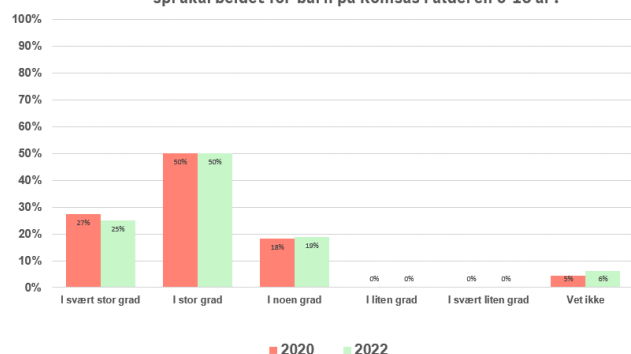
I hvilken grad opplever du at samarbeidet mellom barnehage og skole ivaretar sammenhengen i barns opplæringsløp?

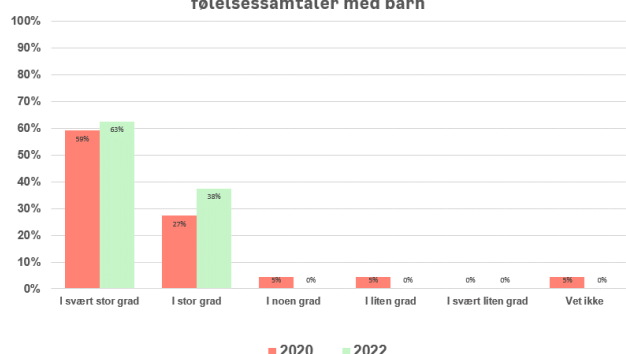
Hvor motivert er du til å ta i bruk språkplanen i ditt arbeid?

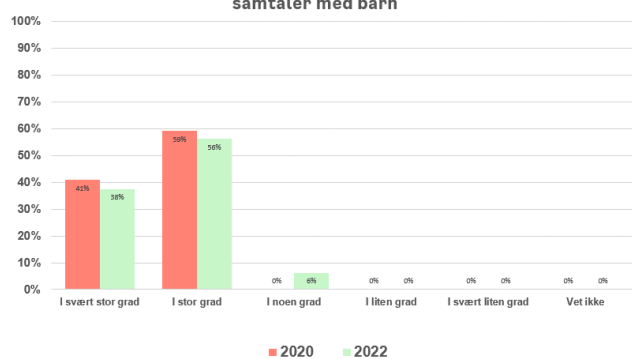
I hvilken grad vil en språkplan og felles praksis heve kvaliteten i språkarbeidet for barn på Romsås i alderen 0-16 år?

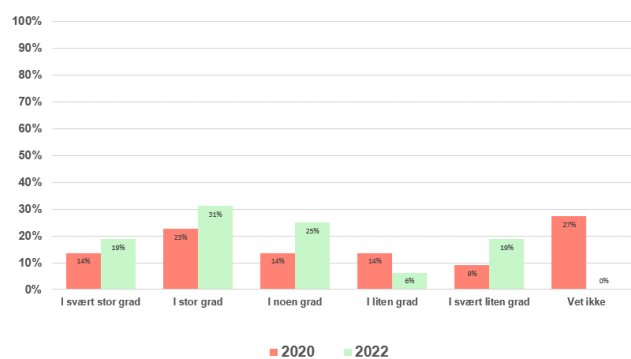
Jeg anerkjenner barns følelser, og har følelsessamtaler med barn

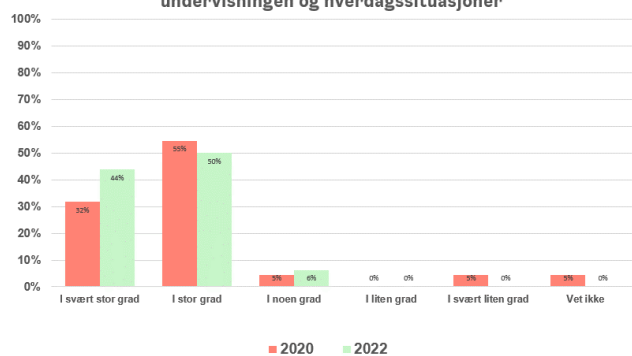
Jeg bøyer meg ned i barnehøyde når jeg samtaler med barn

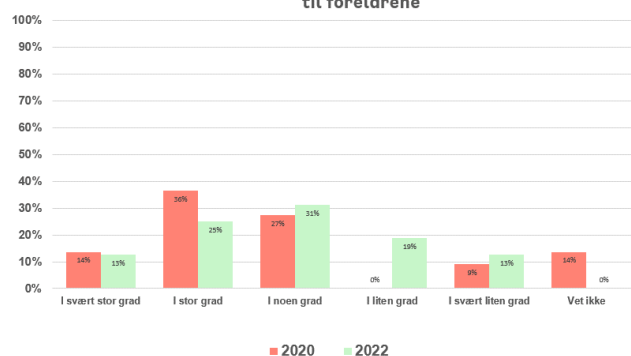
Jeg er bevisst Matteuseffekten i praksis

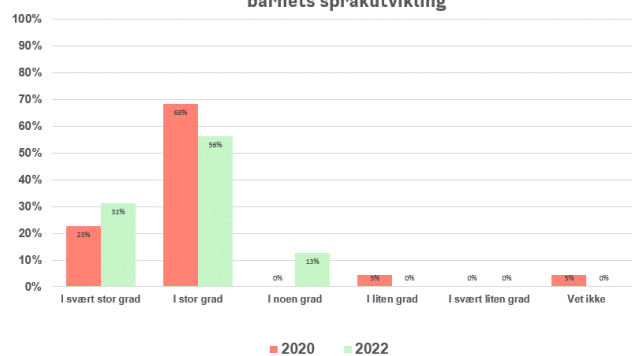
Jeg er bevisst på å bruke analysebegreper i undervisningen og hverdagssituasjoner

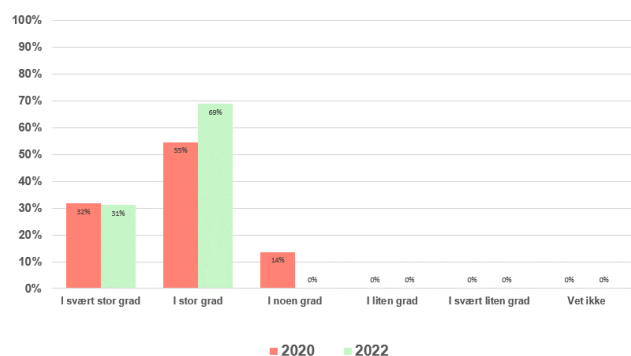
Jeg formidler betydningen av tidlig literacy-utvikling til foreldrene

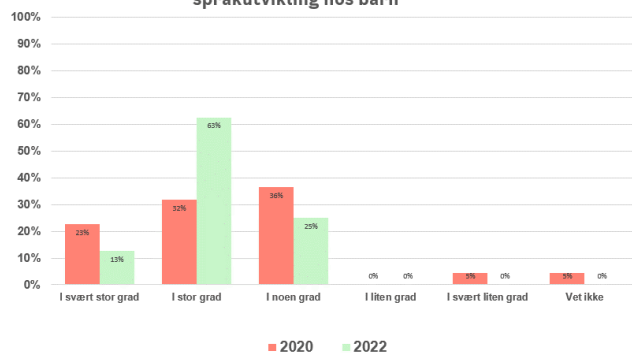
Jeg formidler til foreldrene at de er en viktig ressurs i barnets språkutvikling

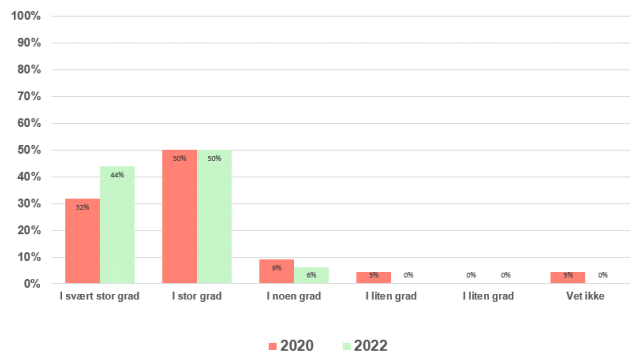
Jeg gir barnet god responstid når jeg spør om noe

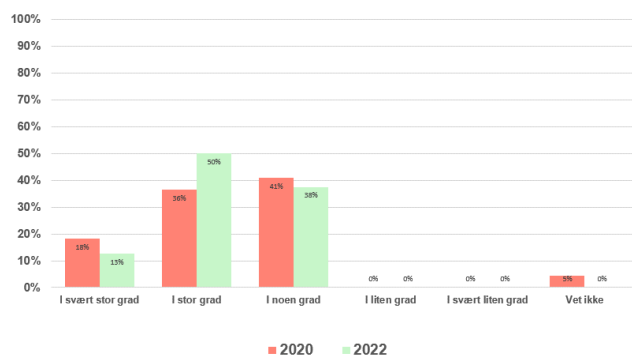
Jeg har kunnskap om aldersadekvat språkutvikling hos barn

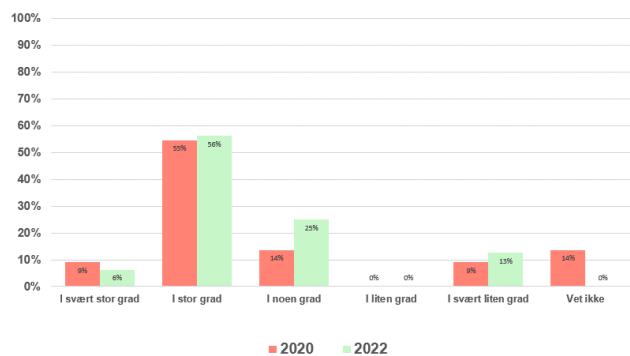
Jeg har kunnskap om analysebegreper

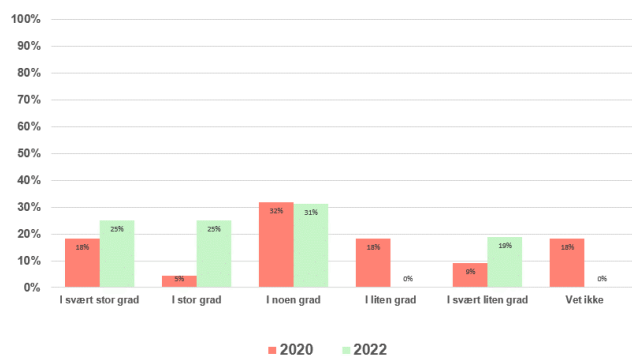
Jeg har kunnskap om flerspråklige barns språkutvikling

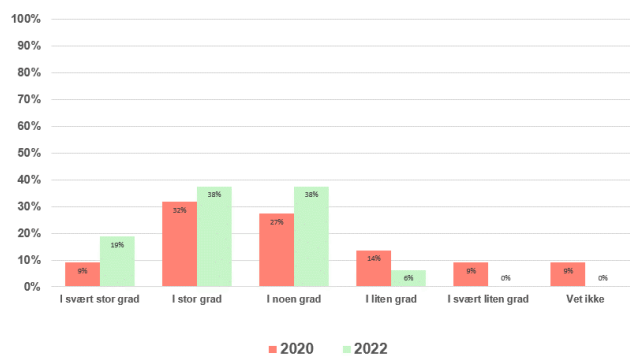
Jeg har kunnskap om literacy

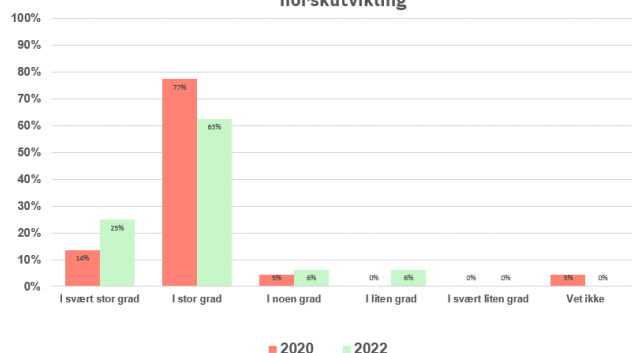
Jeg har kunnskap om Matteuseffekten

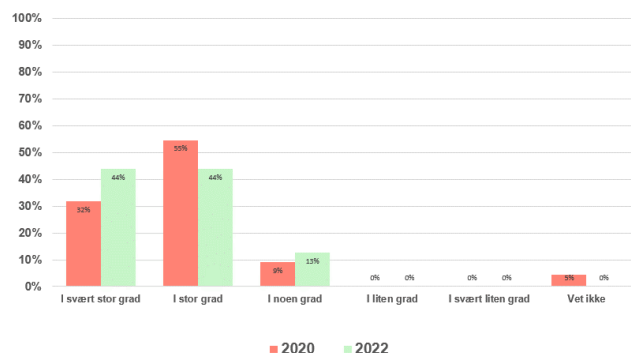
Jeg har kunnskap om mellomspråksteori

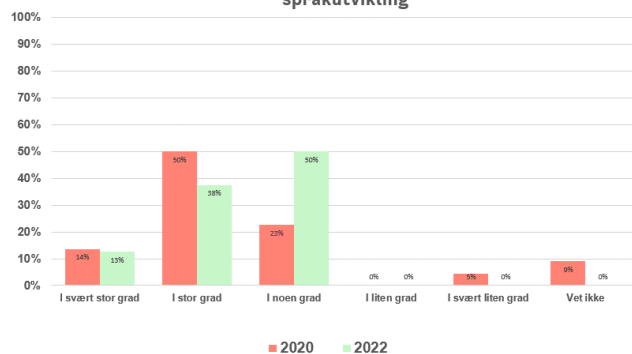
Jeg har kunnskap om morsmålets betydning for barns norskutvikling

Jeg har kunnskap om tilknytningsteori

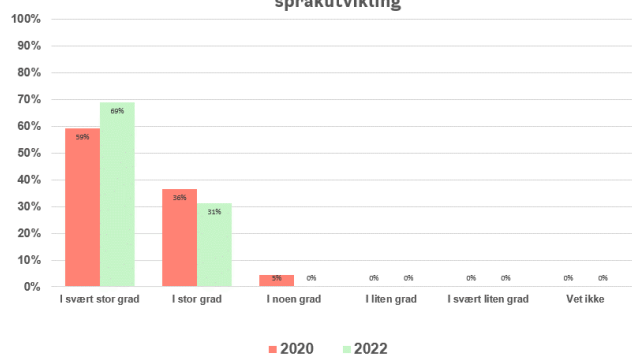
Jeg har tett dialog med foreldrene om barnets språkutvikling

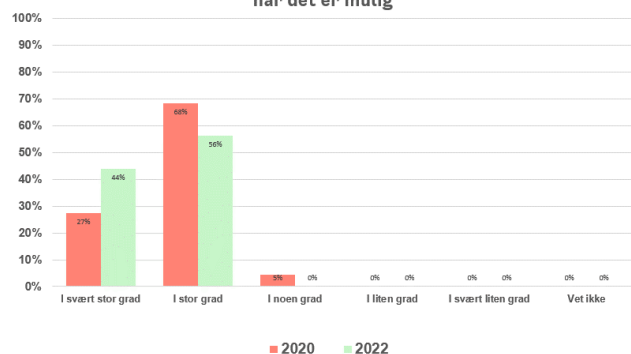
Jeg har utviklingsstøttende samtaler med barn i formelle og uformelle læringssituasjoner

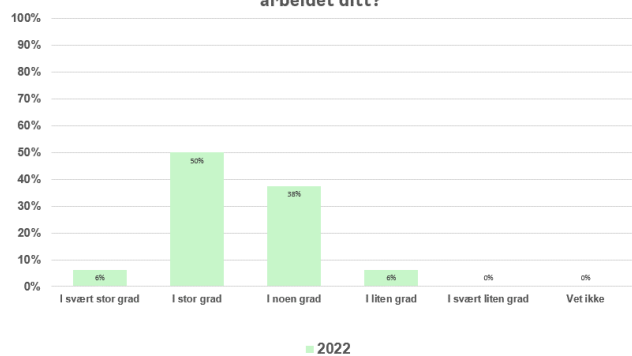
Jeg ser på foreldrene som en viktig ressurs i barnets språkutvikling

Jeg stiller åpne spørsmål og unngår ja og nei svar når det er mulig

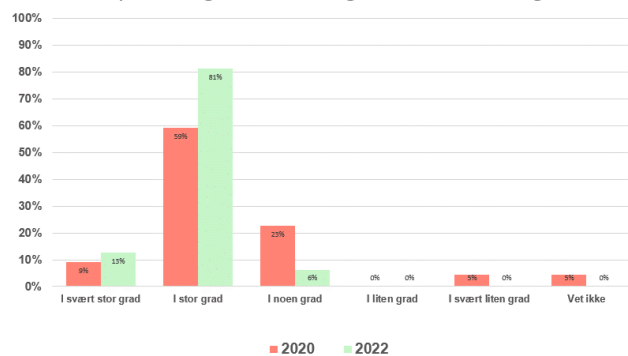

I hvilken grad bruker du språkplanen som et verktøy i arbeidet ditt?

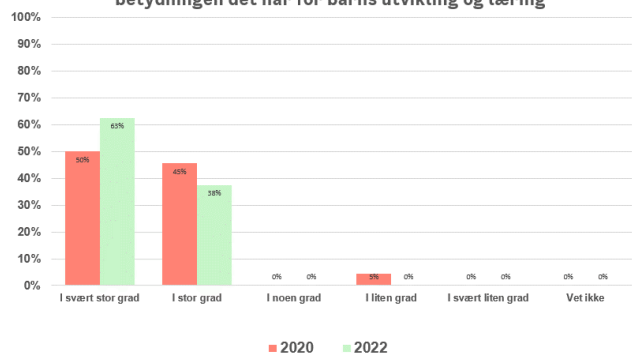
09.03.2022

Jeg vet hvordan jeg skal tilrettelegge og støtte barn i deres språkutvikling ut ifra hvor de er og hva som er deres utviklingssone

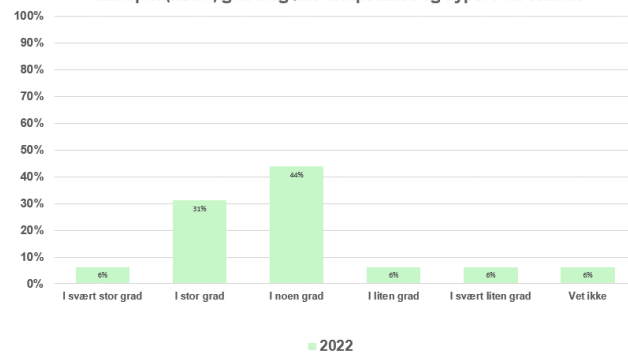
09.03.2022

Jeg har kunnskap om samspillet mellom voksne og barn og betydningen det har for barns utvikling og læring

09.03.2022

I hvilken grad har kompetansehevingen i utviklingsstøttende samspill (RBUP) gitt meg økt kompetanse og dypere forståelse?

09.03.2022

10.4 AKS

Spørreundersøkelse

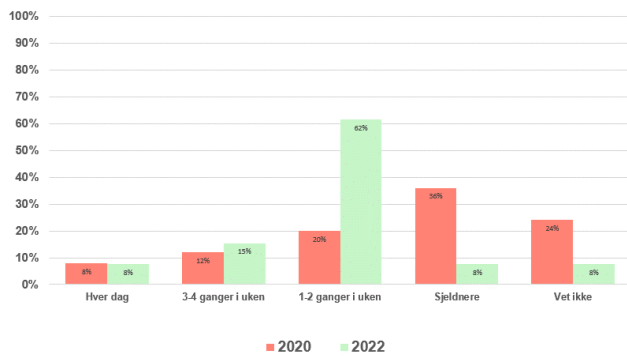
Utvikling fra 2020 til 2022	2020	2022
På AKS sikrer vi at alle barn blir lest for	1,9	2,3
I hvilken grad vil språkplanen og felles praksis heve kvaliteten i språkarbeidet for barn på Romsås i alderen 0-16 år?	3,7	3,6
Hvor motivert er du til å ta i bruk språkplanen i ditt arbeid?	4,4	x
Jeg anerkjenner barns følelser, og har følelsessamtaler med barn	4,3	4,7
Jeg har kunnskap om aldersadekvat språkutvikling hos barn	3,4	4,0
Jeg har kunnskap om flerspråklige barns språkutvikling	3,4	3,9
Jeg har kunnskap om mellomspråksteori	2,8	3,5
Jeg har kunnskap om morsmålets betydning for barnets norskutvikling	4,0	3,8
Jeg bruker hentesituasjonen aktivt til å informere om hvordan barnet har hatt det og hva vi har gjort	3,9	4,2
Jeg ser på foreldrene som en viktig ressurs i barnets språkutvikling	4,5	4,5
Jeg vet hvordan jeg skal tilrettelegge og støtte barn i deres språkutvikling ut ifra hvor de er	3,7	3,9
Jeg har kunnskap om hvordan skolen arbeider systematisk med språkopplæring	3,6	3,5
Jeg trenger mer kunnskap om innholdet i førskoletilbudet	3,9	3,6
Jeg bøyer meg ned i barnehøyde når jeg samtaler med barn	4,4	4,5
Jeg deltar aktivt i lek	4,2	4,1
Jeg er bevisst Matteuseffekten i praksis	2,6	3,2
Jeg er kjent med barnehagens målsettinger og arbeidsmetoder	3,1	3,8
Jeg formidler betydningen av tidlig literacy-utvikling til foreldrene	2,5	2,8
Jeg gir barna erfaringer med ulike analysebegreper i hverdagssituasjoner (måltid, påkledning og utetid)	3,9	4,2
Jeg gir barnet god tid til å svare når jeg spør om noe	4,5	4,5
Jeg har kunnskap om analysebegreper	3,5	4,1
Jeg har kunnskap om lekens betydning for barns utvikling	4,6	4,5
Jeg har kunnskap om literacy	2,9	3,3
Jeg har kunnskap om Matteuseffekten	2,4	3,2
Jeg har kunnskap om samspillet mellom voksne og barn og betydning det har for barns utvikling og læring	4,3	4,3
Jeg har kunnskap om tilknytningsteori	3,8	3,7
Jeg har utviklingsstøttende samtaler med barn gjennom dagen	4,2	3,9
Jeg stiller åpne spørsmål og unngår ja og nei svar når det er mulig	4,0	4,2
I hvilken grad har kompetansehevingen i utviklingsstøttende samspill (RBUP) gitt meg økt kompetanse og dypere forståelse?	3,7	x
I hvilken grad har observasjon og veiledning bidratt til å utvikle min praksis?	3,8	x
I hvilken grad bruker du språkplanen som et verktøy i arbeidet ditt?	3,8	x

Positiv

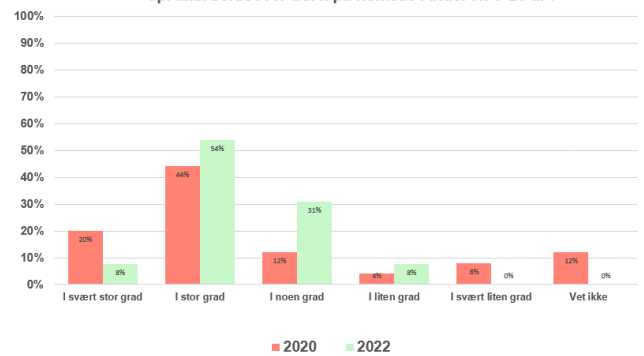
Nøytral

Negativ

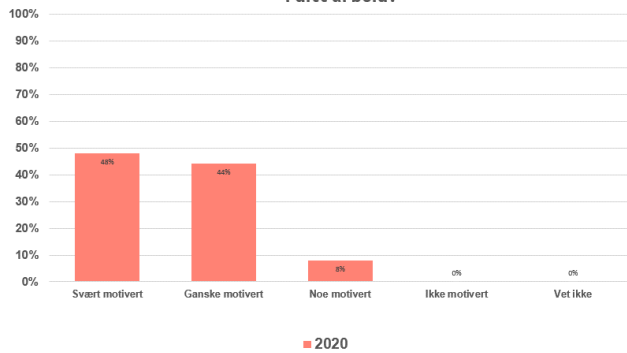
På AKS sikrer vi at alle barn blir testet for

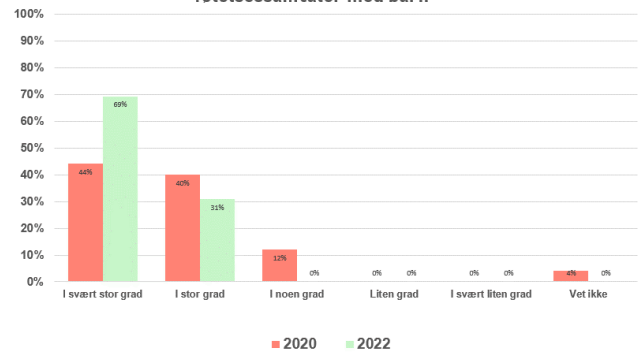
I hvilken grad vil språkplanen og felles praksis heve kvaliteten i språkarbeidet for barn på Romsås i alderen 0-16 år?

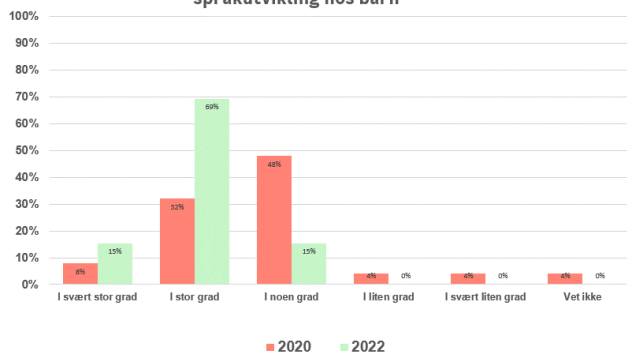
Hvor motivert er du til å ta i bruk språkplanen i ditt arbeid?

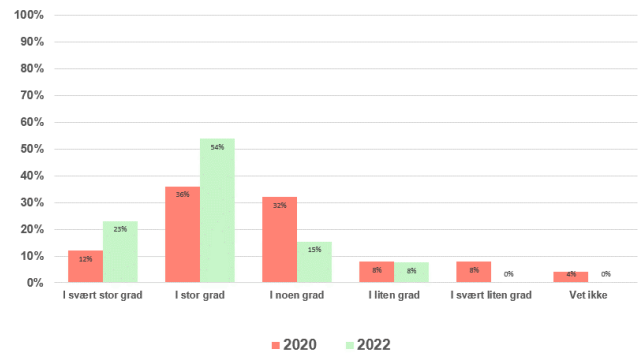
Jeg anerkjenner barns følelser, og har følelsessamtaler med barn

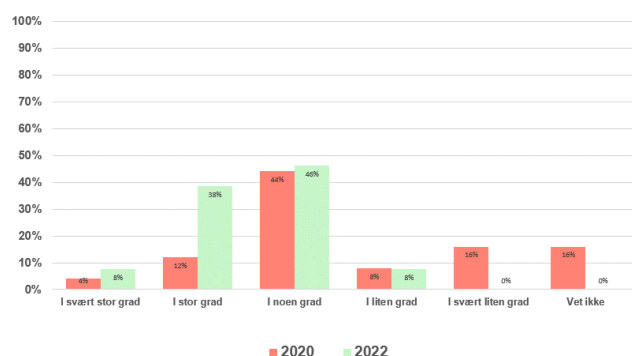
Jeg har kunnskap om aldersadekvat språkutvikling hos barn

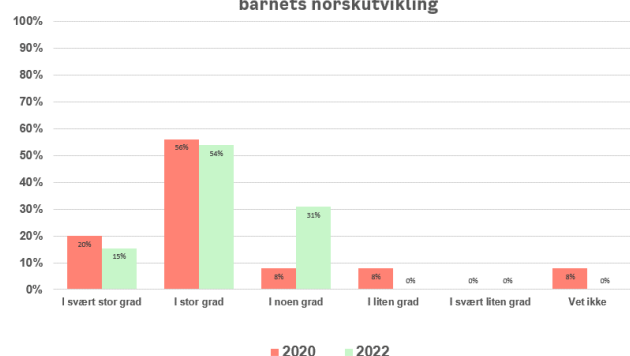
Jeg har kunnskap om flerspråklige barns språkutvikling

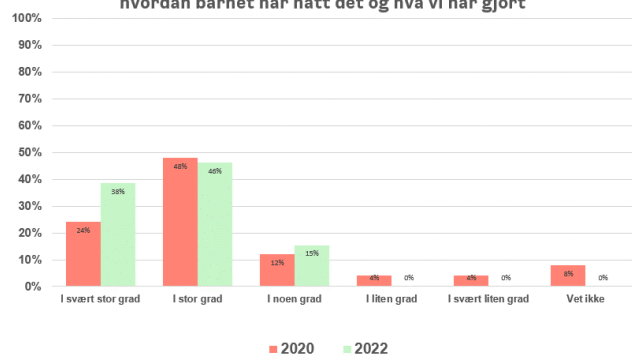
Jeg har kunnskap om mellomspråksteori

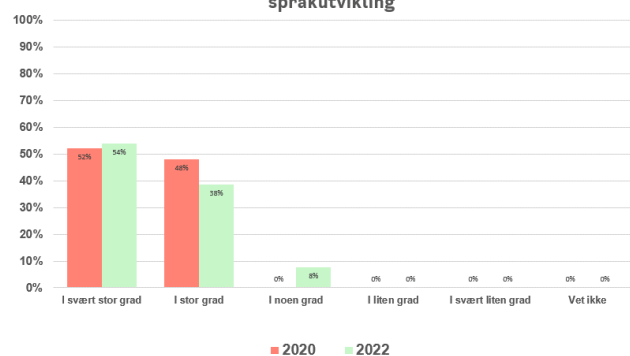
Jeg har kunnskap om morsmålets betydning for barnets norskutvikling

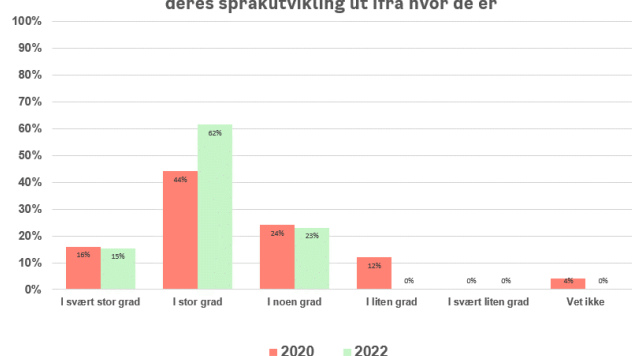
Jeg bruker hentesituasjonen aktivt til å informere om hvordan barnet har hatt det og hva vi har gjort

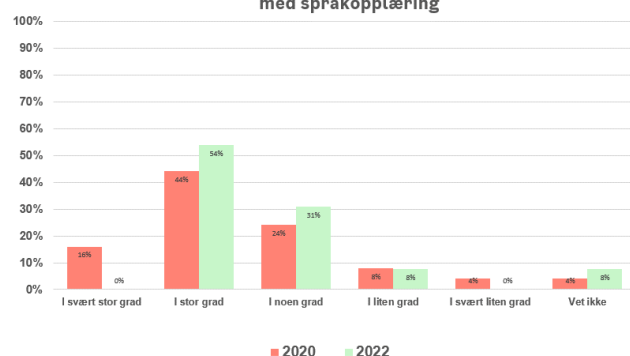
Jeg ser på foreldrene som en viktig ressurs i barnets språkutvikling

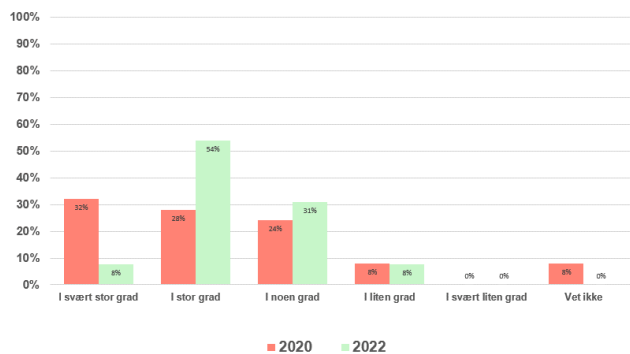
Jeg vet hvordan jeg skal tilrettelegge og støtte barn i deres språkutvikling ut ifra hvor de er

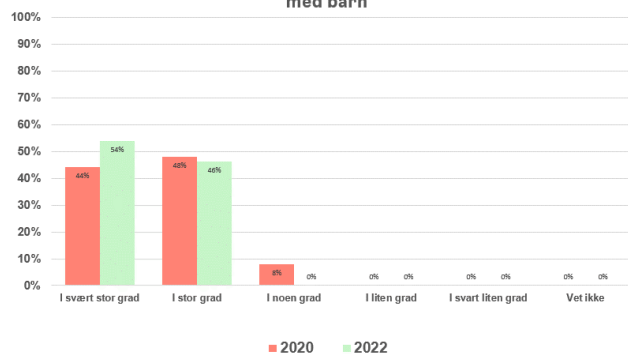
Jeg har kunnskap om hvordan skolen arbeider systematisk med språkopplæring

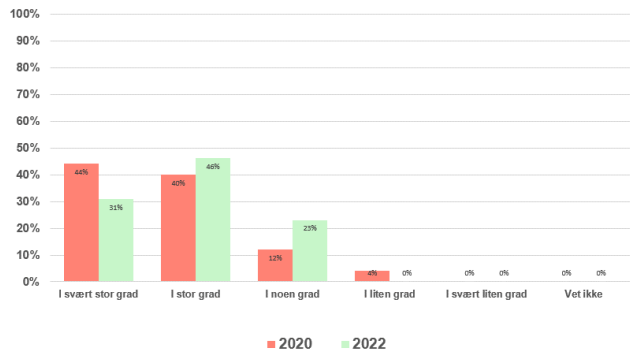
Jeg trenger mer kunnskap om innholdet i førskoletilbudet

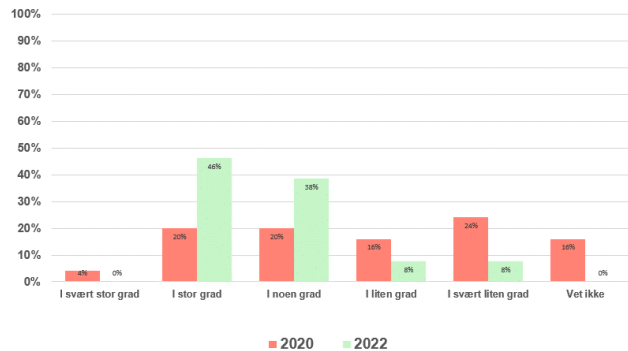
Jeg bøyer meg ned i barnehøyde når jeg samtaler med barn

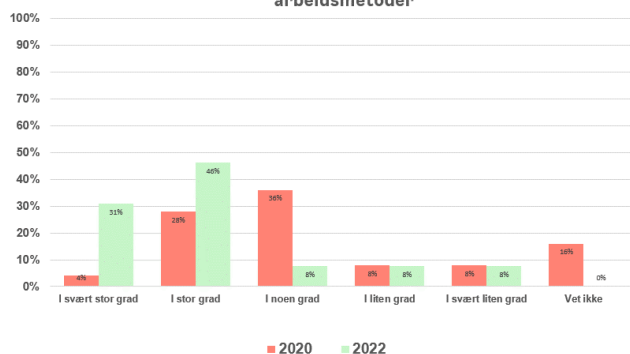
Jeg deltar aktivt i lek

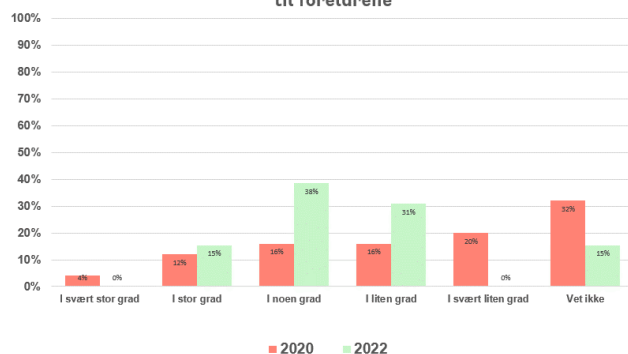
Jeg er bevisst Matteuseffekten i praksis

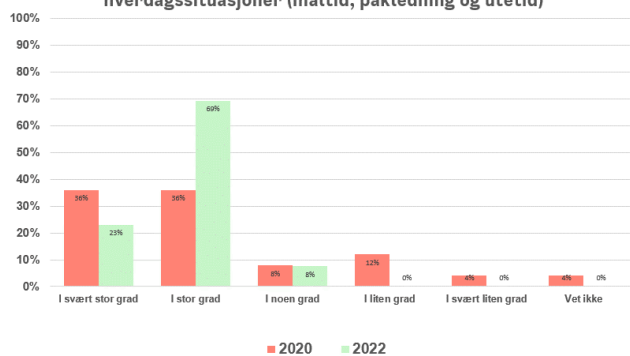
Jeg er kjent med barnehagens målsettinger og arbeidsmetoder

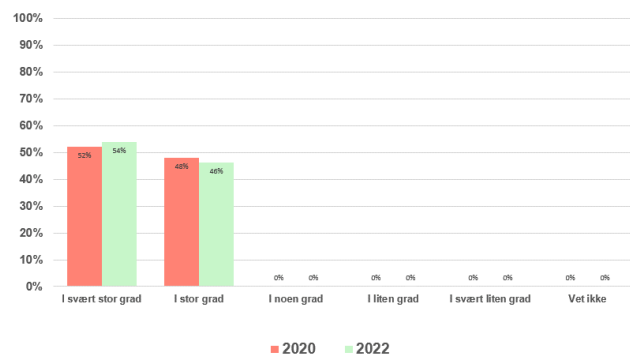
Jeg formidler betydningen av tidlig literacy-utvikling til foreldrene

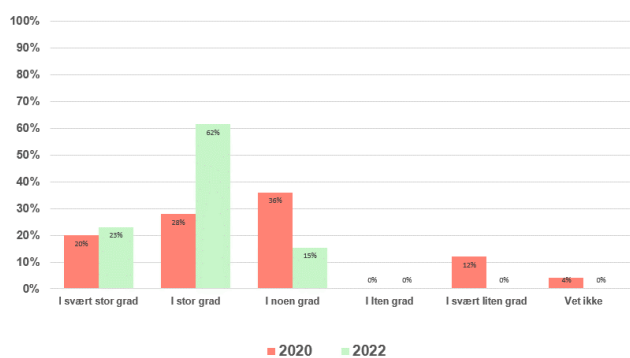
Jeg gir barna erfaringer med ulike analysebegreper i hverdagssituasjoner (måltid, påkledning og utetid)

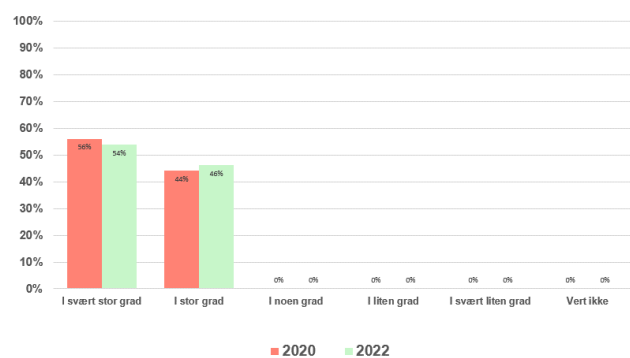
Jeg gir barnet god tid til å svare når jeg spør om noe

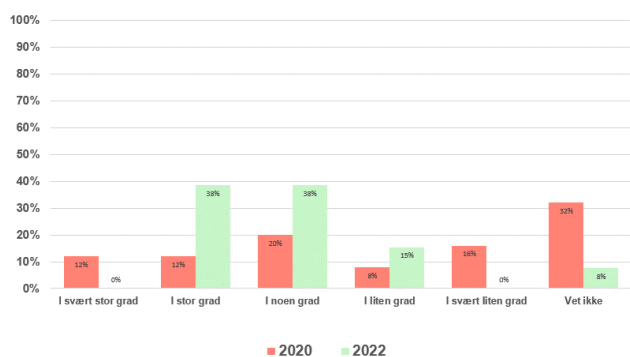
Jeg har kunnskap om analysebegreper

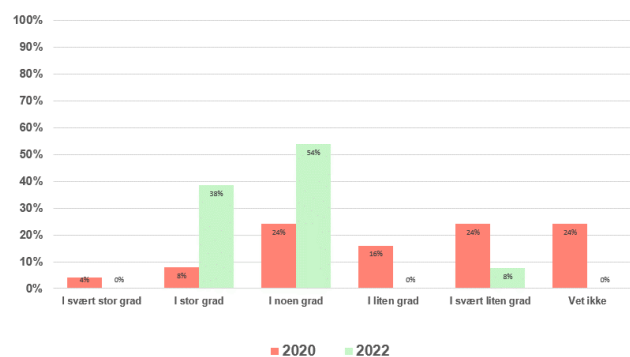
Jeg har kunnskap om lekens betydning for barns utvikling

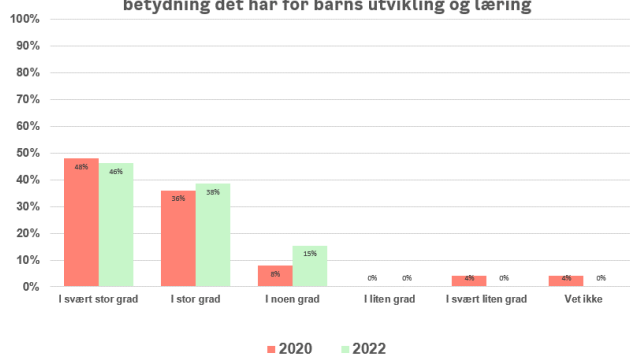
Jeg har kunnskap om literacy

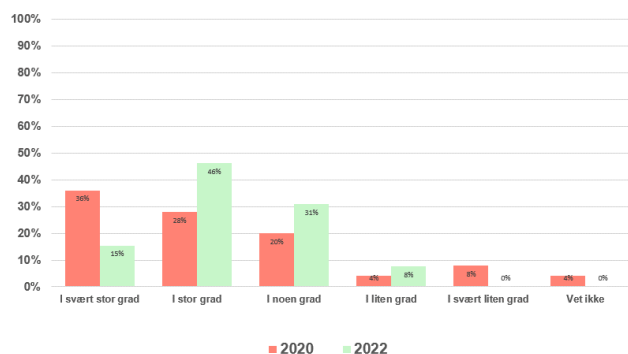
Jeg har kunnskap om Matteuseffekten

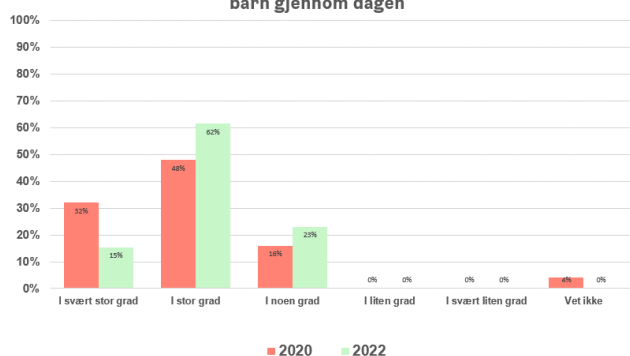
Jeg har kunnskap om samspillet mellom voksne og barn og betydning det har for barns utvikling og læring

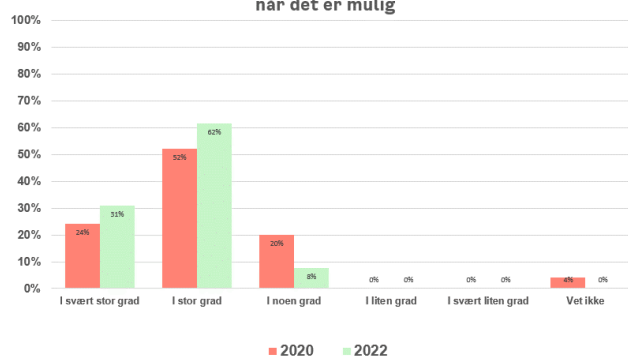
Jeg har kunnskap om tilknytningsteori

Jeg har utviklingsstøttende samtaler med barn gjennom dagen

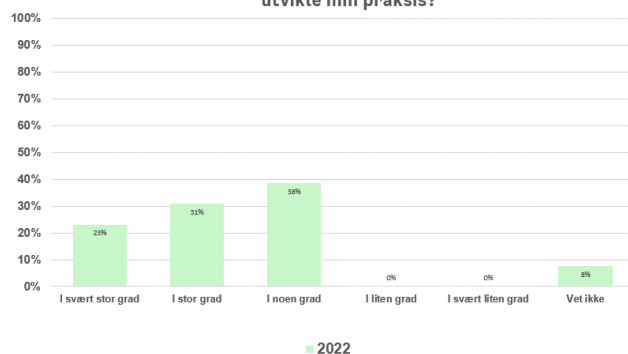
Jeg stiller åpne spørsmål og unngår ja og nei svar når det er mulig

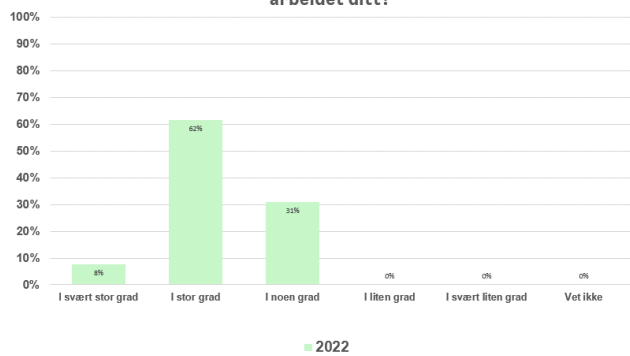
I hvilken grad har kompetansehevingen i utviklingsstøttende samspill (RBUP) gitt meg økt kompetanse og dypere forståelse?

I hvilken grad har observasjon og veiledning bidratt til å utvikle min praksis?

I hvilken grad bruker du språkplanen som et verktøy i arbeidet ditt?

Observasjoner på AKS

Emosjonell støtte	2020	2022
Bøyer seg ned i barnehøyde	2.7	2.6
Blikk-kontakt "nærvær"	2.7	2.6
Følelsesmessig engasjert (varme, glede, toneleie, entusiasme, nysgjerrighet)	2.5	2.6
Hjelper barna til å sette ord på følelser (bekrefter følelser)	1.7	2.4
Reguleringsstøtte - hjelper barnet å samle seg	2.0	2.5
Forsterker positiv adferd ved å gi tilbakemeldinger på det	2.2	2.0

Organisering og struktur

Forutsigbarhet - "Jeg vet hva jeg skal" (forbereder barnet)	2.2	2.7
De voksne søker barnet - aktiv deltagende. Proaktiv - fanger opp Matteuseffekten	2.2	2.0

Læringsstøtte

Stiller åpne spørsmål	2.3	2.3
Bekrefter og utvider det barnet sier	2.0	2.5
Korrigerer ikke barnet (språk), men gjentar det riktig	1.7	2.5
Gir barnet god responstid	2.2	2.3
Bruker et rikt språk (lavfrekvente ord), forklarer og utdyper (tilpasser etter barnets ferdigheter)	2.0	2.1
Skaper engasjement i samtaler og sikrer at alle blir inkludert i samtalen (Matteuseffekten)	2.2	2.2

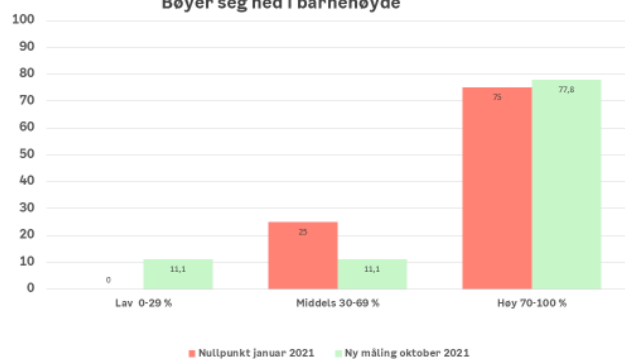
Positiv

Nøytral

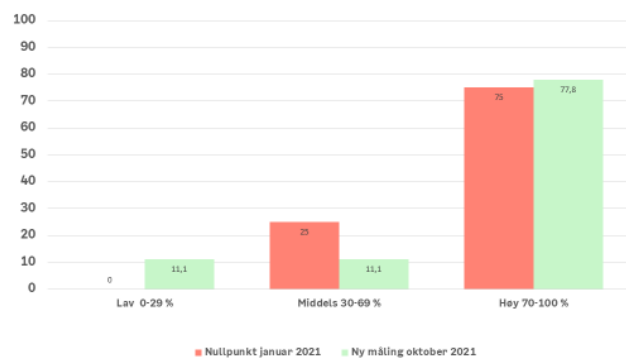
Negativ

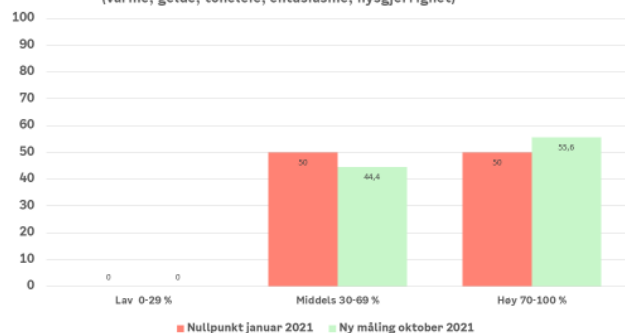
Bøyer seg ned i barnehøyde

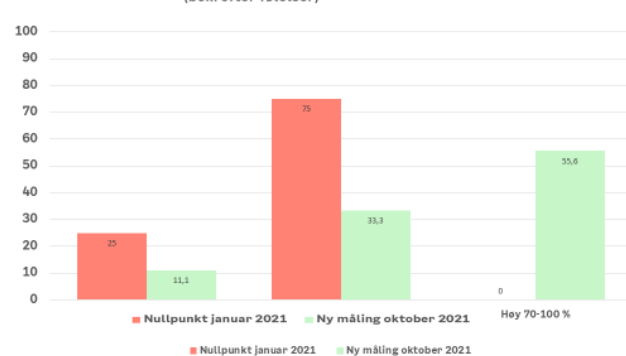
Blikk-kontakt "nærvær"

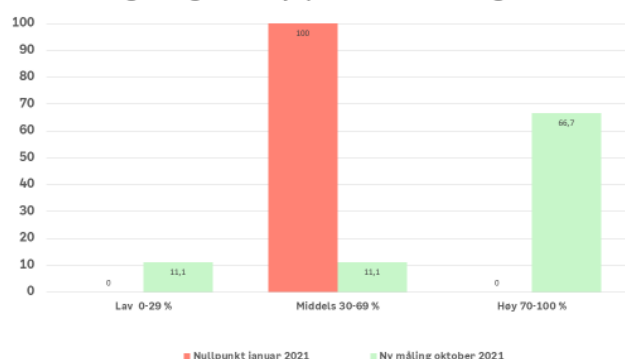
**Følelsesmessig engasjert
(varme, glede, toneleie, entusiasme, nysgjerrighet)**

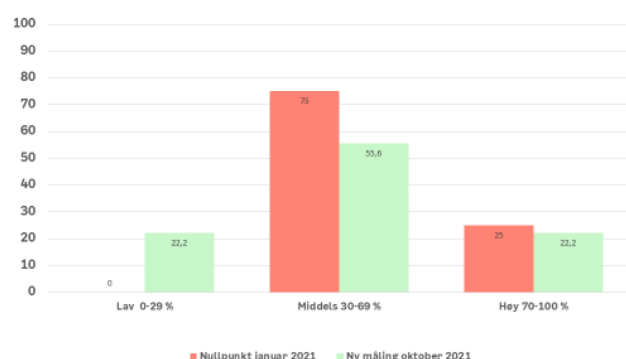
**Hjelper barna til å sette ord på følelser
(bekrefter følelser)**

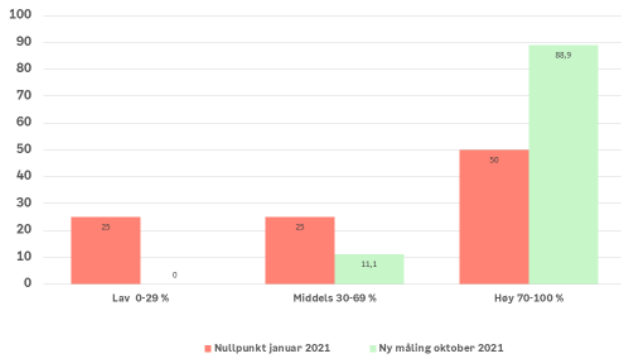
Reguleringstøtte - Hjelper barnet å samle seg

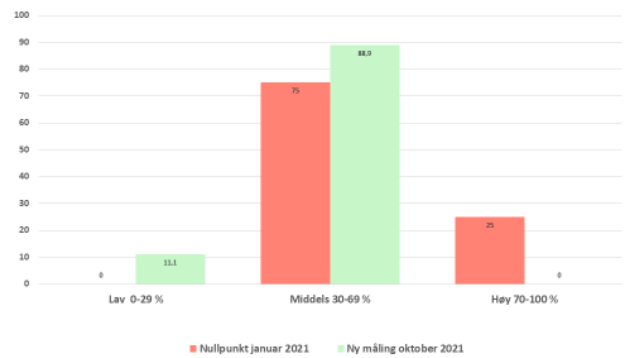
Forsterker positiv adferd ved å gi tilbakemeldinger på det

Forutsigbarhet-«Jeg vet hva jeg skal» (forbereder barnet)

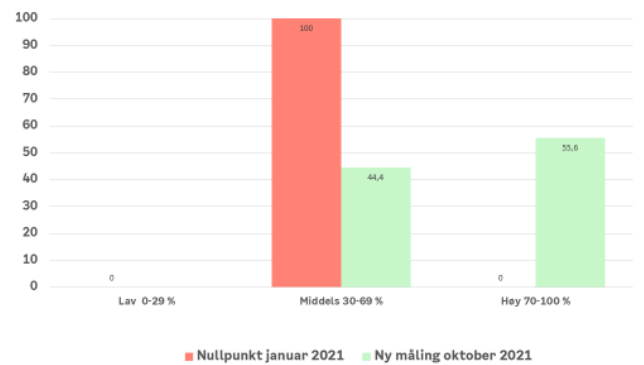
De voksne søker barnet-aktiv deltagende. Proaktiv- fanger opp Matteuseffekten

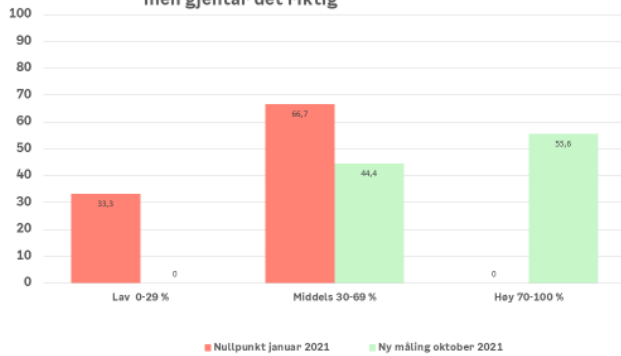
Stiller åpne spørsmål

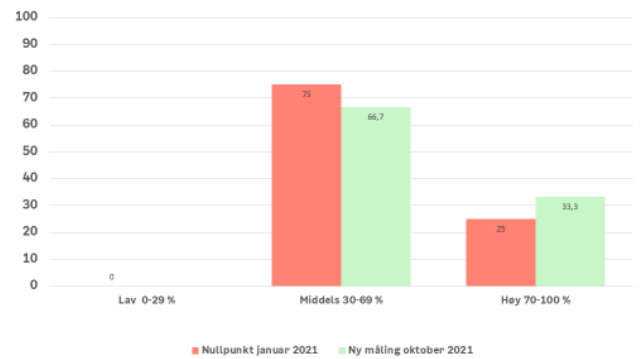
Bekrefter og utvider det barnet sier

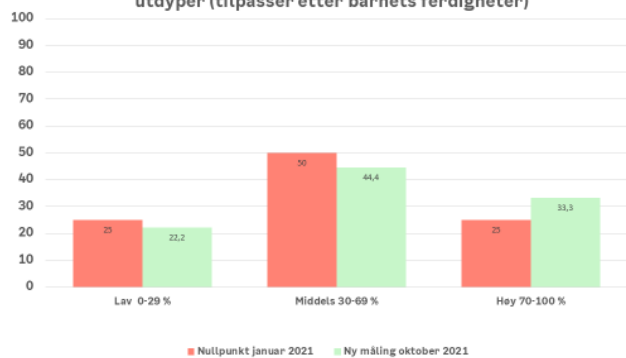
Korrigerer ikke barnet (språk), men gjentar det riktig

Gir barnet god responstid

Bruker et rikt språk (lavfrekvente ord), Forklarer og utdyper (tilpasser etter barnets ferdigheter)

Skaper engasjement i samtaler og sikrer at alle blir inkludert i samtalen (Matteuseffekten)

